

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIV.

CELOVEC, PETEK, 28. SEPTEMBER 1979

ŠTEV. 39 [1936]

Potvarjanje dejstev in napačno interpretiranje ne more prikriti resnice o nerešenem manjšinskem vprašanju

V zvezi z bombnim atentatom v Velikovcu je opaziti dva zelo značilna pojavi: je to pa eni strani že preizkušeni način neodgovornega ščuvanja na narodnostno mržnjo znotraj dežele in hujskanja proti sosednji državi, ko že od vsega začetka točno "vedo", kje in kdo so atentatorji, čeprav vse do danes tozadevno nimajo niti enega samega dokaza, marveč same domneve in konstruirane indice; po drugi strani pa prav tako neodgovorno manipuliranje in zlobno potvarjanje izjav, ki se baje nanašajo na manjšinsko vprašanje.

Tukajšnja množična občila so namreč ob velikovškem dogodku spet enkrat vedela poročati o tem, kako da je Jugoslavija zadovoljna z razvojem avstrijsko-jugoslovanskih odnosov. Navajali so izjave "uradnih krogov" v Beogradu in poročali celo o "oficialni noti" jugoslovanske vlade, kjer naj bi bil velikovski atentat obsojen s sklicevanjem na to, da so se odnosi med obema državama v zadnjih dveh letih tako izboljšali, da tudi manjšinsko vprašanje ne predstavlja več nobene obremenitve.

Takih poročil smo že vajeni in tudi vemo, kot kaj jih je treba sprejeti: namreč kot neodgovorno manipuliranje in zlobno potvarjanje! Na merodajnem mestu smo dobili bolj jasno, da v nobeni jugoslovanski izjavi ni bilo povedanega ničesar takega, kar bi se dalo kakorkoli tolmačiti v tem smislu, da je Jugoslavija spremenila svoje dosedanje stališče v manjšinskem vprašanju. Nasprotno: slej ko prej je Jugoslavija mnenja, da člen 7 avstrijske državne pogodbe z dosedanjimi zakonskimi ukrepi in zlasti s sedmojuljsko zakonodajo še nikakor ni bil izpolnjen, marveč da so še vedno nerešena bistvena vprašanja slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. Zato bo Jugoslavija tudi še naprej opozarjala Avstrijo na njene neizpolnjene obveznosti in vztrajala na doslednem spoštovanju mednarodne pogodbe.

Priložnost za to bo že v bližnji prihodnosti, kajti za mesec oktober je napovedan obisk jugoslovanskega zunajega ministra na Dunaju. Da bo po večletnem "premoru" spet prišlo do srečanja na tej ravni, je brez dvoma dokaz, da se ohladitev odnosov, ki jo je zakrivila Avstrija s svojimi znanimi protimanjšinskimi ukrepi, polagoma umika ponovni "odjugi". Vendar pa to še nikomur ne daje pravice, da z zlobnim potvarjanjem in hoteno napačnim interpretiranjem izjav skuša svojim željam dati videz stvarnosti. Gotovo je na avstrijski strani

— kar se tiče odnosov z Jugoslavijo — prvenstvena želja ta, da bi bilo manjšinsko vprašanje odloženo "ad acta"; taka razbremenitev bi

Spet procesu

PROTI KOROŠKIM SLOVENCEM

Casovno sovpadanje je morda naključno, zato pa nič manj značilno: ravno v trenutku, ko je bilo na Koroškem v zvezi z atentatom v Velikovcu po stari izkušeni metodi spet poskrbljeno za "primerno" protislovensko vzdusje, je bila objavljena odločitev vrhovnega sodišča glede sodnega preganjanja dveh pripadnikov slovenske narodnostne skupnosti.

Vrhovno sodišče je namreč zavrnilo predlog Mirka Messnerja in Janka Malleja za delegiranje njunega procesa iz Salzburga v Celovec. Tako se bosta morala pred solzburškim sodiščem zagovarjati zaradi "zločina", ki sta ga zagrešila leta 1976 v Skocijanu, kjer se je policija v napadu na slovenske demonstrante proti ščuvanju nemških nacionalistov poslužila takih metod, ki jih je celo avstrijsko ustavno sodišče obsodilo kot kršenje človekovih pravic.

Proces bo vsekakor lepo spreževalo za avstrijsko pravosodje, ko bosta v vlogi obtožencev žrtvi ne pa krivci; poleg tega pa bo obtožencema odvzeta tudi ustavno zajamčena možnost, da bi se pred sodiščem zagovarjala v slovenskem materinem jeziku, ki ga državna pogodba priznava kot uradni jezik.

Tako izgleda avstrijska pravna ureditev v praksi, taki so sadovi sedanje "rešitve" manjšinskega vprašanja.

prišla prav zlasti povsod tam, kjer se Avstrija rada postavlja v pozostitega, ki deli nauke drugim, pa ji je potem seveda neprijetno, če jo kdo spomni na njene lastne "grehe". Toda teh črnih lis na svojem ugledu se ne bo mogla znebiti s tem, da si izjave drugih samovoljno interpretira v svojo korist, marveč edinole s tem, da bo pač sama ravnala tako, kakor to uči druge: z vestnim spoštovanjem in doslednim izpolnjevanjem obveznosti, ki jih je prevzela.

Ne vemo, kdo je zakrivil omenjeno potvorbo jugoslovanske izjave v zvezi z velikovškim atentatom; vemo pa, da so se podobne stvari dogajale tudi že v preteklosti. Vedno je bilo govora o nekih imaginarnih forumih in krogih, nikdar pa ni bilo jasno in nedvomno povedano, kdo je tisti, ki daje take izjave. Ravno ta beg v anonimnost pa najbolj utrjuje prepričanje, da se za takim ravnanjem pač skrivajo določeni nameni.

Vse to vendar ne more spremeniti dejstev, ki so še vedno močnejša od vsake podlosti. Dejstvo je, da manjšinsko vprašanje v Avstriji doslej ni bilo rešeno in bo torej tudi v bodoče bremenilo avstrijsko-jugoslovanske odnose — tako dolgo, dokler ne bo prišlo do take rešitve manjšinskega vprašanja, ki bo prizadetima manjšinama zagotavljala nadaljnji obstoj in vsestranski razvoj in jo bodo zato Jugoslavija kot sopolisnica državne pogodbe in zlasti prizadeti manjšini lahko sprejeli in s tem dali Avstriji odvezo od njenih tozadevnih mednarodno-pravnih obveznosti.

DANES IN JUTRI V KOPRU:

Četrto srečanje narodnosti sosednjih dežel

Danes in jutri bo v Kopru 4. srečanje narodnosti obmejnih področij sosednjih dežel, torej prireditelj, ki se je v minulih treh letih uveljavila kot vsakoletna izmenjava mnenj in izkušenj narodnostnih manjšin v njihovih prizadevanjih za uresničitev resnične enakopravnosti na vseh področjih družbenega življenja in sožitja z večinskimi narodom.

Prvo tako srečanje je bilo leta 1976 pri nas na Koroškem, organizirali sta ga osrednji organizaciji koroških Slovencev v Sekiri ob Vrbskem jezeru, udeležili pa so se ga predstavniki slovenske in hrvaške narodnosti v Avstriji, slovenske narodnosti v Italiji ter italijanske in madžarske narodnosti v Sloveniji. Naslednje leto je bilo podobno srečanje v Lendavi, torej na območju, kjer živi madžarska narodnost v Sloveniji; lani pa je srečanje organizirala Slovenska kulturno-gospodarska zveza v Trstu.

Že ob priložnosti lanskega srečanja v Trstu je bilo dogovorjeno, da bo 4. srečanje v letu 1979 pripravila Italijanska unija za Istro in Reko, torej osrednja organizacija italijanske narodnosti v Sloveniji. Srečanje bo, kakor že rečeno, danes in jutri v Kopru ter bo veljalo pregledu aktualne problematike narodnostnih skupnosti. Posvetovanja bodo potekala v poslopju italijanske šole v Kopru, v ostalem pa si bodo udeleženci srečanja ogledali tudi sedež radia in televizije Koper, sedež Italijanske skupnosti v Kopru in Izoli ter druge ustanove in zanimivosti tamkajšnjih krajev, kjer bodo imeli priložnost spoznati, kako je urejeno sožitje obeh narodnosti istega predela Slovenije. Italijanska narodnost pa bo predstavnike drugih delegacij seznanila tudi s svojim kulturno-prosvetnim delom, ki ga bo predstavila v kulturnem programu na čast udeležencev srečanja.

Po dosedanjih treh srečanjih je pričakovati, da bo tudi letošnja četrta tovrstna prireditev kot "parlament manjšin" potrdila odločnost v boju narodnostnih manjšin za dejansko enakopravnost, ki je pogoj za njihov nadaljnji obstoj in vsestranski razvoj.

Čedalje večji prepad med bogatimi in revnimi državami

Podatki, ki so jih zbrali v poročilu mednarodne banke za obnovo in razvoj ter mednarodnega denarnega sklada in jih bodo predložili letni skupščini, ki bo prihodnji teden v Beogradu, dajejo vse prej kot razveseljivo sliko današnjega sveta.

Mednarodna banka za obnovo in razvoj pokriva sto držav v razvoju, v katerih živita približno dve milijardi ljudi. O teh državah je bilo ugotovljeno, da je bil njihov družbeni in gospodarski napredek v zadnjih 25 letih brez dvoma nad vse pomemben; njihov narodni do-

hodek se je skoraj podvojil, nepismenih pa je za tretjino manj. Vendar pa se te dežele danes soočajo z ogromnimi težavami: 800 milijonov ljudi živi še v popolni revščini, ob pomanjkanju hrane, veliko jih je še nepismenih in pogosto obolevajo. Vse to botruje temu, da živijo pod minimalno dovoljeno ravni človekovega dostojanstva.

Še posebno zaskrbljujoča pa je gospodarski položaj teh držav. Plačilne bilance takoj imenovanega tretjega sveta so se močno poslabšale in zabeležile sredi letošnjega leta skupaj 42 milijard dolarjev primanjkljaja, kar je za 12 milijard dolarjev več kot leto poprej. Te številke pa ne zbujaajo veliko upanja, da bi se utegnil zmanjšati prepad med razvitimi in nerazvitimi. Po mnenju mednarodne banke bi tudi tedaj, če bi državam v razvoju uspelo za dvakrat povečati svojo gospodarsko rast, razvitim pa obdržati sedanjo, bi potrebovali skoraj stoletje, da bi izgladili razlike med njihovimi dohodki.

Vsi ti podatki kažejo, da se prepad med bogatimi in revnimi državami ne zmanjšuje marveč nasprotno postaja čedalje večji. Zato se tudi vedno bolj pogosto in odločno postavljajo zahteve po temeljiti reformi sedanjega gospodarskega ustroja v svetu, ki je zgrajen na sistemu, po katerem bogati postajajo bogatejši, revni pa še bolj revni. Pogoj za take spremembe pa je seveda predvsem odstop od dosedanje prakse, ko je vsak iskal le kvoje koristi, ne pa skupne interese.

Komu koristijo bombe?

Od bombnega atentata v Velikovcu je minil že dober teden, vendar preiskava doslej še ni privedla do razjasnitve zadeve, ki je slej ko prej zelo skrivnostna. Na tem tudi najnovejša vest, namreč da je ena od osumljenih oseb preiskovalnemu sodniku baje priznala, da je skupaj z drugim osumljencem izvedla atentat, ni spremenila ničesar, kajti še vedno je v vseh ozirih polno nerazjasnenih okolnosti.

Doslej je bilo pojasnjeno le to, da Karl Pečnik iz Podjune, ki so ga najprej prijeli kot "največjega terorista", z atentatom ni imel nobene zveze. Potem ko so mu s prenapljenimi sodbami in obsodbami prizadejali nepopravljivo škodo, so ga morali izpustiti iz preiskovalnega zapora, za časopisne senzacionaliste pa se je iz strašnega zločinca čez noč spremenil v najbolj poštenega človeka.

Tak način odkrivanja storilcev kaznivih dejanj seveda tudi preiskavo proti sedanjima osumljencema prikazuje v dvomljivo luči in pušča nepojasnjena nešteta vprašanja. Policija ju je po najdenih dokumentih identificirala kot Luko Vidmarja iz Ljubljane in Miro Lorger iz Ptujja, ki pa že od začetka trdi, da se piše Marina Blaj. Oba sta bila pri eksploziji težko poškodovana, zlasti Vidmar, ki so mu v bolnici morali amputirati nogo. Po večkratnem zaslišanju, ko je dosledno zanikala vsako povezavo

z atentatom, je Mira Blaj v sredo popoldne baje priznala, da je skupaj z Vidmarjem položila bombo v velikovškem muzeju; Vidmar pa še naprej vztraja pri tem, da z atentatom ni imel ničesar opraviti.

Podrobnosti "priznanja" in nadaljnje okolnosti ob zaključku naše številke še niso bile znane. Jasno pa je že od vsega začetka eno: ne glede na to, kdo, iz kakšnih nagibov in po čigavem navodilu je nastavljal velikovško bombo — koristil je s tem samo tistim, ki so kakor že vse prejšnje atentate tudi ta primer izrabili, da prilijejo novega olja na svojo žerjavico, kjer kuhajo narodnostno mržnjo. Tik pred desetimi oktobrom jim je bilo to še posebno potrebno in naravnost dobrodošlo in so seveda takoj "ukrepali". KHD-jevski letak v obliki mestnega načrta Celovca z vrisanimi kraji, kjer imajo svoje sedeže slovenske organizacije in ustanove, dobi zlasti z razdelitvijo neposredno po velikovškem atentatu že kar značaj nevarnega "razstrelilnega načrta" in bi bila brez dvoma naloga in dolžnost državnega tožilca, da ukrepa proti takim dejanjem. To dolžnost mu ne nalaga samo 5. odstavek 7. člena državne pogodbe, ki avstrijskim oblastem doslej še nikdar ni nudil vzroka dovolj za ukrepanje; tako dolžnost nalaga tudi kazenski zakon, ki izrecno prepoveduje razpihovanje narodnostnega sovraštva.

SLOVENSKI DUHOVNIKI OB JUBILEJU SVOJEGA DRUŠTVA:

„Domovini sinovi, nikomur hlapci“

Pred tedni smo tudi v našem listu objavili pogovor, ki ga je imel sekretar ZKS Franc Šetinc z ljubljanskim Delom, kjer je zavzel stališče k aktualnim vprašanjem odnosa socialistične družbe do vere, Cerkve in klerikalizma. Njegove izjave so bile tehten odgovor na trditve, ki jih je v zadnjem času tudi pri nas na Koroškem zaslediti in ki vedo povedati o „zasledovanju“ in „zatiranju“ vere in cerkve v Sloveniji. Odgovor na take trditve pa je dala predvsem tudi nedavna proslava tridesetletnice Slovenskega duhovniškega društva, ustanovljenega leta 1949 kot Ciril- metodijško društvo katoliških duhovnikov LR Slovenije.

Nastanek društva je na proslavi, ki je bila v ljubljanski Festivalni dvorani, orisal predsednik Roman Kavčič, ki je spomnil na težke čase obnavljanja porušene domovine, na čas, ko odnosi med cerkvijo in državo še niso bili urejeni. V napetem stanju in nezaupanju na obeh straneh so se našli duhovniki, ki so videli rešitev v tem, da se duhovniki vključijo v politične in gospodarske tokove nove družbe, je dejal predsednik duhovniškega društva ter spomnil na tedanje dogodke: „Obloževala nas je zmota nekaterih naših bratov, kot strela z jasnega je treščilo pasirsko pismo jugoslovanskih škofov, ki je še podkrepilo borbena vzdušja med cerkvijo in državo. Vendar so nekateri duhovniki videli, da se jim ponuja morda zadnja priložnost za vključitev v napore naših ljudi za izgradnjo nove domovine in za to, da sperejo sramotni madež zgodovine.“ Predsednik Kavčič je naglasil, da so društvo vseh trideset let vodile ideje, ki so končno zmagale na drugem vatikanskem koncilu. Zato „jasno in glasno povemo vsem, doma in na tujem, da smo člani Duhovniškega društva vedno bili otroci cerkve, domovini sinovi in nikomur hlapci,“ je ob koncu poudaril predsednik Kavčič ter zagotovil, da hočejo slovenski duhovniki postati še bolj zavestni graditelji novega, lepšega in boljšega sveta, kajti to zahteva od njih čas in pričakuje zgodovina.

Društvu je ob jubileju čestital in mu zažel el še novih delovnih uspehov predsednik republiške komisije za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman. Poudaril je prispevek društva pri reševanju mnogih vprašanj v zvezi z urejanjem odnosov med samoupravno družbo in verskimi skupnostmi in med drugim opozoril na aktivno sodelovanje društva pri oblikovanju republiškega zakona o pravnem položaju verskih skupnosti.

Na proslavi pa je spregovoril tudi predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki je dejal, da je Slovensko duhovniško društvo dalo tehten prispevek ne samo za urejanje dobrih odnosov med družbo in verskimi skupnostmi, pač pa tudi za razvoj socialistične demokracije, ki ne ukinja pluralizma interesov in različnih idejnih nazorov in pogledov na svet, marveč s samoupravnim in družbenim sporazumevanjem omogoča, da se izrazijo, usklajujejo in združujejo v enotno hotenje, da bi živeli bolje in lepše. „Ljudske množice in narodi danes hočejo živeti in ustvarjati v socialno, narodnostno in versko enakopravnih odnosih kot gospodarji svojega dela na svoji zemlji,“ je dejal predsednik Ribičič. „Mislim, da je bilo povsem naravno, da sta se dva velika družbena socialna in politična idejna tokova v družbi in občestvu katoliške cerkve morala v nekem smislu spojiti in strniti in sicer za združevanje najbolj elementarnih interesov množic za skupni gospodarski in kulturni napredek, za napredovanje, da bi se otrsle vseh oblik nadvlade, zatiranja in nasilja in vseh metod narodnostnega, verskega ali kakršnegakoli ideološkega hegemonizma in odtujevanja. In prav tako kot je naša družba stremela k temu, da bi demokracija, ki odloča v imenu ljudi, spreminjala v demokracijo odločanja

ljudi samih, ste tudi vi kot najbolj napredno krilo slovenske duhovščine stremeli, da bi za vselaj končali žalostno razdobje konstantinske cerkve privilegijev in manipuliranja z verskimi čustvi, ki je v naši stvarnosti dobilo tako mračno podobo klerikalizma in klerofašizma, da bi začeli novo razdobje svobod-

ne in zdrave, na težnjah in prepričanju vernih ljudi samih temelječe verske skupnosti.“

Predsednik Ribičič je spomnil na vlogo in zadržanje slovenske duhovščine med zadnjo vojno in dejal, da so krivične in zgodovinsko nefotne ocene, ki rimskokatoliško cerkev zaradi njenega ljubljanskega vrha v celoti enačijo z nazadnjaštvom in celo z belogardizmom. Poudaril je, da so mnogi duhovniki sodelovali z ljudstvom ter se kljub grožnjam in nasilju opredeljevali za OF. Na to opozoriti je važno tudi danes, je naglasil Ribičič, „da se zavemo, da je prijatelj ljudstva več kot njegovih prikritih sovražnikov in izdajalcev“.

Sodobne avtoceste vezi med državami in narodi

Na Dunaju se je zbralo 2500 strokovnjakov in drugih predstavnikov iz vseh delov sveta, da se pogovorijo o gradnji avtomobilskih cest. Poudarek tega velikega mednarodnega srečanja je na vprašanjih varnosti, kar pa seveda ne pomeni, da ne govorijo tudi o tem, kako avtomobilske ceste povezujejo regije, države in kontinente.

Sicer pa sodi Avstrija med države, ki so trenutno zelo močno zaposlene z gradnjo avtomobilskih cest. V trikotju Avstrija-Italija-Jugoslavija bodo zlasti prihodnja leta prinesla pomembne cestne povezave. Do leta 1984 naj bi bil zgrajen cestni predor skozi Karavanke, ki bo povezal cestno omrežje Avstrije z jugoslovanskim; do leta 1986 pa bodo predvidoma zgradili tudi še predor pod Karnijskimi Alpami, tako da bo povezava vzpostavljena tudi med Avstrijo in Italijo.

Poleg teh dveh „predorskih“ projektov pa seveda tudi vsaka država zase stremi za čim hitrejšo izgradnjo avtomobilskih cest. V Avstriji je trenutno težišče na Turski avtocesti, ki je pred leti dobila prednost pred tako imenovano Južno avtocesto med Dunajem in Celovcem. Toda po „državni pogodbi“, ki sta jo pred nedavnim podpisali zvezna in deželna vlada, bodo tudi na Koroškem pospešili delo na posameznih odsekih Južne avtoceste, medtem ko se bo gradnja te ceste s „polno paro“ začela predvidoma čez štiri leta, ko naj bi bila dograjena Turska avtocesta.

V Italiji delo pri gradnji avtocest prav tako poteka v dveh smereh — proti Avstriji na severu in proti Ju-

goslaviji na zahodu. V teku so priprave za povezavo italijanskega avtocestnega sistema z jugoslovanskim in se v ta namen gradi nov mednarodni mejni prehod Štandrež-Vrtojba, medtem ko bo novi mejni prehod pri Sežani vzpostavil povezavo z jugoslovansko avtocesto pri Razdrtem, ki so jo prejšnji teden podaljšali neposredno pred Ljubljano. Letos poleti je bil na avtocesti proti Trbižu dograjen 40 km dolgi odsek Videm—Amaro, do leta 1983 pa nameravajo zgraditi tudi še preostalih 52 km avtoceste do italijansko-avstrijske meje, kjer bo Avstrija svoj 15 km dolgi odsek dogradila do leta 1984.

Bistveno izboljšanje pa bo prometni položaj na tem območju, ko bodo predvidoma do leta 1986 zgradili še predor pod Karnijskimi Alpami. Za izgradnjo tega predora sta močno zainteresirani obe državi — Avstrija in Italija, ki sta že ustanovili mešano komisijo, katera naj bi skrbela za izvedbo pripravljanih del, predvsem pa za potrebna finančna sredstva.

Taka mešana komisija uspešno deluje tudi v avstrijsko-jugoslovanskem okviru ter je dosegla že vidne uspehe pri pripravah za gradnjo karavanskega predora. Dela se bodo pričela prihodnje leto, predor pa naj bi bil dograjen do leta 1984. Vendar predor sam še ne bo rešil prometnih problemov v obeh državah. V Avstriji narekujejo ne le domače, marveč predvsem tudi mednarodne potrebe čim hitrejšo dograditev Turske in za njo še Južne avtoceste, v Jugoslaviji pa slej ko prej čaka na rešitev magistrala, ki naj bi predstavljala sodobno cestno povezavo med Karavankami in grško mejo.

Govorica dokumentov o strahotah nacizma

Za nedavno 40-letnico izbruha druge svetovne vojne so v nemškem mestu Oberhausen odprli razstavo o strahotah nacizma, ki je prvič verno in znanstveno utemeljeno prikazala resnico o pokolu enajstih milijonov ljudi v času napadalne vojne ter uničenje šestih milijonov človeških življenj v plinskih celicah. S 350 eksponati in številnimi statističnimi podatki, od katerih so mnogi prvič dostopni za nemško javnost, so prikazani vzpon nacizma, razvoj esesovske organizacije, propagande in metode, pa tudi rasna strategija in vojni podvigi nacistične države.

Iz znanstvenega prikaza je razvidno, da je v drugi svetovni vojni umrlo 55 milijonov ljudi, od tega jih je 32 milijonov padlo v vojaških operacijah. Za priprave na vojno je Hitler od leta 1933 do 1939 porabil 90 milijard mark, med leti 1939 in 1945 pa samo za proizvodnjo orožja 500 milijard mark. Nemčija je po lastnih podatkih izgubila v vojni 3,3 milijona vojakov, 1,8 milijona pa jih je „izginilo“ oz. so pogrešani, medtem ko je ranjenih bilo 2 milijona, tako da lahko trdimo, da celotne izgube hitlerjevske vojske štejejo približno 6 milijonov mrtvih.

Takšen je „rezultat“ nemške vojne strategije, ob spremljavi rasne strategije, saj so med vojaškimi operacijami množično iztrebljali „manjvredna bitja“, pripadnike drugih narodov in ras — vsega skupaj 11 milijonov, od tega 6 milijonov v taboriščih. Čez celo Evropo je bila razpredena mreža koncentracijskih taborišč, zaporov in tako imenovanih „zunanjih poveljstev“, ki jih je bilo približno štiri tisoč. V teh so kot sužnji delali politični ujetniki, in teh je bilo 7,5 milijona.

Na razstavi je možno videti, da je nacistična Nemčija izgubila med vojno 750 podmornic in 9.400 letal. Anglo-ameriško letalstvo je med bombardiranjih uničilo kar 85 odstotkov nemške industrije, v bombnih napadih pa je izgubilo življenje 480.000 ljudi.

To pomembno razstavo so pripravili mestna uprava v Oberhausenu, delavski sindikati, verske skupnosti in mednarodni komite za znanstveno proučevanje vzrokov in posledic druge svetovne vojne, ki ima svoj sedež v Luksemburgu. Glavna organizatorja sta bila Pierre Gregoire in Eduard Caili, predsednik in generalni sekretar amenablega komiteja v Luksemburgu, ki sta hkrati napisala tudi brošuro „Nacionalsocialistični pokol narodov 1939—1945“. V Zvezni republiki Nemčiji je razstava doživela velik odmev, sedaj pa se bavijo z načrti, da bi jo prikazali tudi še v drugih državah.

Vprašanja manjšin na mednarodnih forumih

Kar dvakrat je bila Danska v minulih tednih prizorišče mednarodnih razpravljanj o manjšinskih problemih. Najprej je v mestu Apenrade/Aabenraa pri tamkajšnji nemški manjšini zasedal 27. kongres Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti (FUENS), nato pa je v danskem glavnem mestu Kjöbenhavn potekal mednarodni seminar „Evropa regij“.

Na kongresu FUENS so se znova pokazale značilnosti, na katere smo v zvezi s to organizacijo že večkrat opozarjali in ki so od vsega začetka vzrok, da se Zveza slovenskih organizacij na Koroškem za razliko od Narodnega sveta koroških Slovencev nikdar ni mogla odločiti za članstvo v FUENS. Še vedno namreč v tej organizaciji uveljavljajo svoje težnje — poleg resničnih narodnostnih skupin — tudi najrazličnejše grupacije emigrantov, ki manjšinski forum zlorabljajo za svoje politične namene. Poleg te že iz preteklosti izvirajoče pomanjkljivosti pa so se na letošnjem kongresu pokazale tudi še bistvene razlike v stališčih „stare“ in „mlade“ struje, in to zlasti na vprašanju manjšinske problematike v Avstriji: na seji glavnega odbora so celo zagrozili z razpustom mladinske sekcije, ker je le-ta odločno kritizirala protimanjšinske ukrepe v Avstriji. Sicer pa se temu niti ni čuditi, če vemo, da je na kongresu nastopil tudi celovski dvorni svetnik dr. Ralf Unkar, eden izmed „očetov“ sedanje avstrijske manjšinske zakonodaje, ki je ta izraziti protimanjšinski diktat skušal prikazati tako pozitivnega, da ga je celo avstrijski strokovnjak za manjšinsko pravo prof. dr. Teodor Veiter moral opozoriti na resnico, ki je vse prej kot manjšinam naklonjena.

V središču razprav na seminarju „Evropa regij“ v Kjöbenhavn so bila narodnostna vprašanja v Belgiji ter položaj bretonske skupnosti v Franciji. Po štirih dneh živahnih razprav pa so soglasno sprejeli resolucijo, ki so jo poslali predsedstvu evropskega parlamenta. Resolucija poziva to skupščino, naj pri sestavljanju novega volilnega zakona za prihodnje evropske volitve, ki bodo leta 1984, predvideva tudi neposredno in številčno primerno prisotnost etničnih, kulturnih in jezikovnih manjšin, ki živijo v državah članicah Evropske skupnosti. Te manjšine bi lahko sestavljale posebno ločeno zbornico, v kateri bi bile zastopane tudi dežele in regije. Sestavili naj bi posebno komisijo, ki bi se do prihodnjih evropskih volitev bavila s problematiko zaščite in razvoja manjšin. V resoluciji pozdravljajo predlog, po katerem naj bi Evropska skupnost kot taka ratificirala evropsko konvencijo o človekovih pravicah; dajejo pa podporo tudi pobudi evropskega parlamenta, da sestavi „listino o pravicah članov te skupnosti“, v katero pa bi morali obvezno vključiti tudi obvezo za pozitivno rešitev manjšinske problematike.

Južna Koroška predstavljena na mariborskem sejmu

„Vesela jesen“ se imenuje prireditel, ki jo pripravijo vsako leto na mariborskem sejmišču. Letos je že šestnajsta po vrsti. Odprl jo je minulo soboto v navzočnosti številnih predstavnikov družbenopolitičnega življenja in gospodarstva predsednik občinske skupščine Rafael Razpet, odprta pa je še do konca tega tedna.

„Vesela jesen“ v Mariboru je več kot jesenski sejem. Na svoj račun pridejo kmetovalci, ki jih priteguje predvsem razstava kmetijske opreme. Zanimanje vzbujajo številne stojnice, kjer ponujajo zdravilne čaje in druga zelišča; revija „Zdravje“ pa je v okviru „Vesela jeseni“ pripravila posebno razpravo o zdravljenju sladkorne bolezni z zdravilnimi zelišči. Poleg predstavitve mariborskega gospodarstva sta tokrat prvič prirejene tudi čebelarstva in ribiška razstava, pa tudi slovenski lovci so se po večletnem „premoru“ spet predstavili, tokrat z razstavo živalstva Slovenije. Predvsem pa je „Vesela jesen“ — to pove že naslov prireditve — tudi namenjena družabnosti, saj so v vinoradnih predelih zlasti v času trgatve radi veseli, zlasti če je trta bogata obrodila kot menda letos. Zato je razumljivo, da zavzema v okviru prireditve važno mesto tudi pokušnja slovenskih vin, ki jo dopolnjuje bogat kulturno zabavni program.

Na mariborski „Vesela jesen“ pa se predstavlja tudi Južna Koroška. Gospodarski odbor ZSO je pripravil zanimiv prikaz naših krajev; govorila je o zgodovini in o današnji stvarnosti ter o boju koroških Slovencev za doseg narodnostnih pravic, kar dopolnjuje razstava knjig koroških in jugoslovanskih avtorjev, ki obravnavajo manjšinsko problematiko. Posebno mesto pa

zavzema predstavitev južne Koroške kot dežele turizma: s perspektivi in drugimi prikazi je opozorjeno na posamezne kraje, njihove zanimivosti in zlasti na tamkajšnje gostinske obrate, ki svoje goste sprejmejo in postrežejo v obeh deželnih jezikih.

Vendar nismo koroški Slovenci edini, ki iščemo stikov z obiskovalci mariborske „Vesela jeseni“. Tudi gospodarska zbornica Lipnice na avstrijskem Štajerskem, ki je od Maribora oddaljena le kakih 20 kilometrov, kaže izredno zanimanje. Nadalje se predstavlja turistično gospodarstvo Istre s svojimi turističnimi ponudbami in možnostmi letovanja; na svoje turistične in gospodarske možnosti pa končno opozarja tudi Kraljevo v Srbiji, ki je po brateno z Mariborom.

Mariborska univerza slavi dvajsetletnico

Prejšnji teden so v Mariboru obhajali dan univerze, ki je bil letos še posebno slovesen, saj obhaja mariborska univerza letos svojo dvajsetletnico. V okviru osrednje svečanosti so ob tej priložnosti podelili vrsto zlatih in srebrnih znakov univerze, zlatih in srebrnih plaket ter častnih listin, s katerimi se je mariborska univerza zahvalila osebnostim in organizacijam za prispevek in zasluge za razvoj visokega šolstva v Mariboru.

Ob dvajsetletnici pa je mariborska univerza prvič podelila tudi častne doktorate. Ta najvišja priznanja so prejeli član predsedstva SFRJ Sergej Kraigher, zaslužni profesor ljubljanske univerze Albert Struna in akademik dr. Bratko Kreft.

Jubilejno slovesnost je s svojim nastopom obogatil pevski zbor kulturnoumetniškega društva „Studenti“, ki je bil prav tako dobitnik odličja ob dvajsetletnici mariborske univerze.

POGOVARJALI SMO SE S KANDIDATI

SV: Po volitvah leta 1975 je KEL politično zadrževala. Zakaj jo zdaj nenadoma razglašate za življenjsko potrebno?

SMOLLE: Dejstvo je, da je KEL leta 1975 napravila hudo napako, ko po volitvah ni več nadaljevala svojega političnega boja in organiziranja terena, kot je to napravila pred volitvami. Leta 1975 smo stali pred sklenitvijo Zakona o narodnih skupinah in pred preštevanjem manjšine. 1976 so se vse strukture KEL resno vpregle in sodelovale pri preprečitvi preštevanja oziroma pri bojkotu — KEL nam je bila pri pripravljanju bojkota gotovo v veliko oporo.

Preveč pa smo leta 1975 bili zaverovani v to, da dobimo lastnega zastopnika v deželni zbor in ko se to ni zgodilo, nismo več videli, kako naprej. Zakaj je KEL življenjsko potrebna? KEL je življenjsko potrebna, ker se v nobenem pogledu in pod nobenimi pogoji ne moremo odreči pravici do samostojnega odločanja o svoji lastni usodi. To pomeni tudi v tistem prostoru, ki nam je po avstrijski ustavi na razpolago.

SV: Pred kratkim ste sprejeli nova programska izhodišča, ki so drugačna od tistih iz leta 1975. Od kod ta ideološka sprememba?

SMOLLE: Program KEL iz leta 1975 „Za mirno bodočnost Koroške“ se v bistvu ne razlikuje od današnjega programa. Dodatno smo le še akcentirali program s „Pismom glavnega kandidata“, kjer nakažemo sistemsko kritično zaskrbnjujoče tedence v zadržanju vladajočih struktur in ki nudi vsakemu možnost do sodelovanja v okviru KEL. K temu smo še dodali brošuro „Koroška jesen“, v kateri smo jasno podali naše predstave glede gospodarskega razvoja ne le južnokoroškega prostora.

SV: Predstavljate se kot gibanje, ki naj bi združevalo vse sistemske kritične skupine, v praksi pa nastopate kot stranka, ki z večino teh skupin tekmuje. Kaj ste v resnici?

SMOLLE: KEL ni stranka, KEL je več. Združujemo slovensko in nemškogovoreče demokrate, tiste, ki podpirajo boj narodnih skupin za svoje pravice in ki smatrajo ta boj kot boj za pravice vsakega posameznika. KEL podpira nad sto vidnih nemškogovorečih prijateljev, ki so vezani na cerkvene, strankarske in nestrankske strukture. Če pravite, da tekmuje s skupinami, o katerih pravimo, da jih hočemo združevati za skupen boj, potem upam, da tekmuje samo v delu.

Diskusija okoli KEL je enkrat več nakazala nizek nivo političnega življenja na Koroškem. Izkazalo se je, da ni prave opozicije. To opozicijo hočemo izgrajevati, opozicijo, ki se je do sedaj še ni dalo razviti, predvsem pa zaradi tega, ker so tisti sloji, ki oblikujejo javno mnenje, učitelji, uradniki ipd., preveč odvisni od vladajočih političnih struktur.

SV: Veliki del pripadnikov slovenske narodne skupnosti na Koroškem na volitvah prav gotovo ne bo podprl KEL. Ali je zaradi tega treba dvomiti v njihovo narodno zavest in njihovo doslednost v boju za narodno enakopravnost in 7. člen?

SMOLLE: Na žalost mnogo Slovencev ne bo volilo KEL. Vsak naj se odloči za to, kar misli da je prav — po prepričanju — prepričanje pa je produkt razmišljanja in KEL je rezultat premišljanja in je povsem jasen odgovor na trostrankarski sporazum. V glavnem pa bi rad ponovil to, kar sem že izjavil v NT, da ne poskušamo siliti nobenega v katerokoli smer. KEL ne sili nikogar, najmanj pa koroške Slovence v KEL. Tisti, ki pa voli KEL, pa najbolj jasno protestira proti trostrankarskemu sporazumu, tisti, ki gredo pa drugo pot, sklenejo nek kompromis, ki je subjektivno gledano razumljiv, objektivno gledano pa ga ne morem odobravati, nobenemu od tistih koroških Slovencev, ki ne bodo volili KEL, pa ne moremo odreči, da nočejo pomagati slovenski narodni skupnosti na Koroškem v svojih prizadevanjih.

Globalno gledano, se vodilne politične strukture na Koroškem med seboj ne razlikujejo bistveno. Ni mnogo ideoloških razlik med posameznimi strukturami, lahko bi si predstavljali voditelja koroške SPO, deželnega glavarja Wagnerja ravno tako kot voditelja ÖVP ali FPÖ in tudi obratno.

SV: Bili ste član SPO, zakaj ste postali to ravno tedaj, ko so drugi Slovenci izstopali?

SMOLLE: Drži, da sem bil član SPO v Währingu na Dunaju, in to zaradi tega, ker je bila to edina široka skupina mladine „Junge Generation in der SPO“, ki se je kljub pritiskom s strani stranke strnjeno zavzemala za pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem in vseh drugih narodnih skupin v Avstriji, tako z besedami kot tudi dejanji, to je bila tudi tista skupina nemških demokratov, ki je „soustvarila na Dunaju 5000 Slovencev in ki se je prvomajске demonstracije SPO udeležila s slovenskimi transparenti in plakati. Sicer pa sem se, ko sem bil na Dunaju, stalno zavzemal za pravice narodnih skupin in imel stike z vsemi tistimi strukturami, ki so bile nam naklonjene tako v SPO, ÖVP, KPA kot z vsemi drugimi političnimi skupinami.

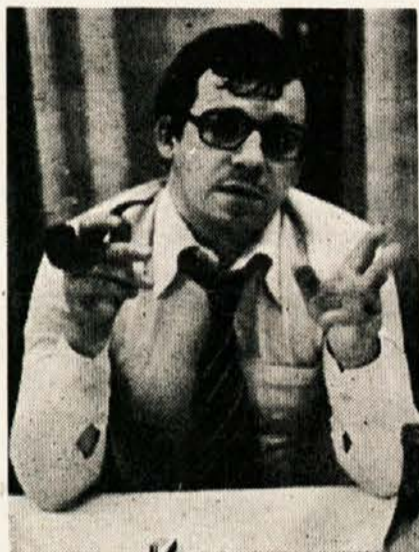
SV: Volilni boj obsega kratko časovno razdobje, medtem ko je boj za uresničitev člena 7

V zadnji številki smo na tem mestu objavili pogovor sodelavca našega lista z bilčevskim županom Hanzijem Ogrisom, ki za deželnozbornske volitve 7. oktobra spet kandidira na listi SPO. Povedali smo tudi, da ima Hanzi Ogris, ki ga koroški Slovenci poznamo in cenimo predvsem po dejavnosti, ki jo razvija kot podpredsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in kot predsednik Zveze slovenskih združenj v Celovcu, za razliko od slovenskih kandidatov na drugih listah še najbolj realne izgleda, da bo izvoljen v deželni zbor, kjer bo — kakor je v pogovoru izrecno zagotovil — kot pripadnik slovenske skupnosti zagovarjal težnje in potrebe Slovencev ter se zavzemal za uveljavljanje člena 7 državne pogodbe.

Izhajajoč iz frontovske širine, ki jo zastopa ZSO, pa smatramo za potrebno, da v tem okviru tudi vodilnim slovenskim kandidatom na drugih listah nudimo možnost, da zavzamejo stališče do volitev in do narodnostne politike. Sodelavec našega lista se je pogovarjal z vodilnim kandidatom Koroške enotne liste (KEL) Karlom Smolletom, članom predsedstva Narodnega sveta koroških Slovencev, ter z dr. Miroslavom Messnerjem, članom deželnega vodstva KPA, ki na komunistični listi za velikovski okraj kandidira na drugem mestu.

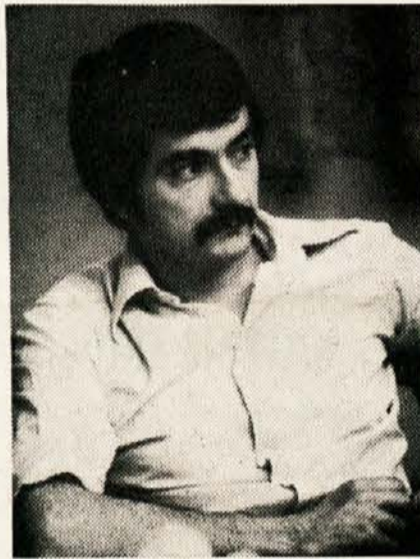
avstrijske državne pogodbe politična stalnica. Pravilo je že, da smo Slovenci na volitvah različnih pogledov, nam vsem pa je potrebna v narodnostnem boju čim večja enotnost. Kaj boste storili, da jo ohranimo in utrdimo?

SMOLLE: Jasno je, da se morajo sredstva boja prilagoditi okoliščinam časa. Po volitvah delo ne sme zastati in ne sme se zgoditi, da leta ne delamo nič. Treba je širiti strukture in ustvariti čim večjo enotnost, enotnost v lastnih vrstah z mostom do nemškogovorečih demokratov, treba je ustvariti močnega slovenskega partnerja. Kot šibka manjšina se sami ne moremo boriti hkrati na vseh frontah, ampak skupno z vsemi napredno mislečimi tam, kjer je največ izgleda, da hudo zadenemo vladajoče strukture.

SV: Del koroških Slovencev je aktiven v KPA in se hkrati vključuje v narodnopolitično delovanje ZSO. Kako KPA gleda na potrebo po udeležbi njenih članov v narodnopolitičnem vprašanju?

MESSNER: KPA ima kot edina avstrijska stranka izdelano samostojno in demokratično stališče v vprašanju slovenske narodne skupnosti. To stališče uresničuje dnevno v svoji politiki. Boj za uresničitev 7. člena je vgrajen v oficialni partijski program — to je sklenil že pred leti najvišji organ PKA, kongres. Boriti se za pravice slovenske manjšine na Koroškem pomeni za avstrijsko KP boriti se proti fašizmu in rasizmu, boriti se proti rušenju demokratičnih pravic. V tem boju so pripravljeni avstrijski komunisti povezati se z vsemi demokratičnimi silami v avstrijski družbi, ki želijo isto. Zato je povsem naravno, če se

Roman o ljubeljskem predoru je postal evropska uspešnica

Založba Borec v Ljubljani je pred nedavnim izdala slovenski prevod romana „Predor“ francoskega avtorja Andreja Lacazea, ki je v tem delu doživel opis usode taboriščnikov v Poljubelju, kjer je bila podružnica zloglasnega nacističnega taborišča Mauthausen.

Roman „Predor“ (v francoskem izvirniku „Le tunnel“) je že lani ob izidu v Franciji vzbudil velik odmev in je v najkrajšem času postal v pravem pomenu besede evropska uspešnica, saj je bilo v nekaj mesecih prodanih že 350.000 izvodov. Avtor knjige Andre Lacaze je junak druge svetovne vojne: že leta 1939 je prejel visoko francosko odlikovanje „vojni križec“, ob koncu vojne pa najvišje odlikovanje — znak „Legija časti“. Kot francoski vojak se je najprej boril ob Rokavskem prelivu, od koder je pobegnil v Anglijo in bil „druga oseba“ v odporiški organizaciji Overcloud. S padalom in radijsko postajo je odskočil v okupirano Francijo, kjer je opravil neprecenljivo stvar za zaveznike. Nemci so ga odkrili in zaprli v

Parizu, nato pa odvedli aprila 1943 v taborišče Mauthausen. V taborišču je bil izbran v skupino 300 Francozov, ki so jih odpeljali v podružnico pod Ljubeljem, kjer je bilo taborišče jetnikov, ki so morali graditi ljubeljski predor.

Knjigo „Predor“ je avtor posvetil svojemu najboljšemu prijatelju Andreju Menardu, ki je bil prav tako v taborišču pod Ljubeljem. Potem ko je ubil esesovca, je pobegnil k partizanom in tam padel. Kakor Andre Menard, pa so se tudi še drugi jetniki iz ljubeljskega taborišča pridružili slovenskim partizanom in se z njimi borili proti skupnemu sovražniku — nacizmu. Komandir v Kokrškem odredu, torej v enoti, v katero so se vključili osvobojeni francoski ujetniki iz taborišča pod Ljubeljem, je bil Jože Šilar-Milan, ki je zato imel čast, da je po osvoboditvi pod Slavolokom zmage v Parizu prižgal večni ogenj pri spomeniku neznanemu junaku in se vpisal v zlato knjigo.

Kokrškemu odredu se je pridružil tudi avtor romana „Predor“ Andre Lacaze, ki je ko-

nec vojne dočakal prav pri nas na Koroškem, namreč na Bistrici v Rožu, kjer je tudi ta enota slovenske osvobodilne vojske bila zadnje bajce s fašisti.

Roman o ljubeljskem predoru je torej pripoved človeka, ki je vse to sam doživel. Ta pripoved sloni na objektivnih dejstvih in nadrobno pripovedovanju o dogodkih v taborišču, kjer so bili poleg Francozov zaprti tudi pripadniki drugih narodov — Čehi, Poljaki, Rusi in seveda Slovenci. Nadrobno je opisan tudi beg francoskih zapornikov leta 1944 na Primorsko, kjer so se pridružili IX. korpusu. Zlasti pa pritegne knjigo s svojo neposrednostjo, ki jo more izoblikovati le osebnostno doživljanje.

Kakor je doživljajska zgodba o ljubeljskem predoru osvojila bralce v Franciji, tako jih bo gotovo pritegnila tudi pri nas — ne nazadnje tudi po zaslugi prevajalca Jožeta Šmita, ki je poskrbel za res dober in kvaliteten prevod. Knjigo „Predor“ lahko naročite tudi v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

slovenski člani KPA na Koroškem vključujejo tudi v narodnopolitično delo ZSO, v njena prosvetna in rekreacijska društva.

SV: Ali vam frontovsko izhodišče, sprejeto na zadnjem obnem zboru ZSO v Zelezni Kapli, daje dovolj možnosti za vključevanje v aktivnosti ZSO?

MESSNER: Frontovsko izhodišče ni bilo sprejeto na zadnjem obnem zboru ZSO, temveč je sploh temeljna zamisel ZSO že od njene ustanovitve naprej. Res pa je, da se je v Zelezni Kapli o „frontovskem izhodišču“ govorilo. Govorilo se je tudi o tem, da je frontovsko izhodišče v glavnem beseda, ki še ni meso postala. Najboljši primer za to nam je dal v zadnjem Vestniku predsednik ZSO dr. Zwitter, ki je v imenu ZSO — to se pravi tudi v mojem imenu in v imenu mojih tovarišev komunistov v ZSO, pa tudi v imenu tistih rojakov, ki so sicer v ZSO, so pa za KEL — priporočal bralcem, da volijo Hanzi Ogrisa na listi SPO. In to kljub sklepu upravnega in nadzornega odbora ZSO, da se ne bo priporočalo nobene stranke — pač zato, da se obvaruje frontovsko načelo. Se pravi načelo, da je treba v akcijah in izjavah ZSO vključevati vse narodno zavedne slovenske struje, brez ozira na strankarsko, politično ali ideološko prepričanje posameznika. Na, če se predsednik ZSO sam ne drži sklepov odbora in frontovskega izhodišča, potem to pomeni, da so demokratične strukture ZSO v slabem stanju in da so možnosti vključevanja za kritičnega, s svojo lastno glavo premišljajočega človeka omejene.

SV: Kako se angažirajo slovenski člani KPA v svojih organizacijah, da bi dobili čim bolj kvalitetno podporo svojih nemškogovorečih tovarišev za uresničitev narodnopolitičnih ciljev ZSO?

MESSNER: Pri svojem vprašanju pozabljam, da je boj za uresničitev 7. člena sestavni del partijskega programa — se pravi, obvezen za vse avstrijske komuniste, neglede na narodnost. Mi slovenski člani KPA smo s svojim vstopom dobili iste pravice in prevzeli iste dolžnosti kot vsi ostali. Zato se naš nemškogovoreči tovariš recimo v Salzburgu ali na Dunaju bori prav tako proti nacizmu in Heimatdienstu, kakor naš občinski odbornik slovenske narodnosti na Koroškem — recimo tovariš Sitter v Zelezni Kapli ali tovariš Grabner v Borovljah. Torej: s tem, da se iz dneva v dan trudimo včasih bolj, včasih manj uspešno za uresničevanje partijskega programa o narodnostnem vprašanju, se borimo za uresničitev narodnopolitičnega cilja ZSO, ki je prav tako uresničitev 7. člena. In dovolj še to pripombo: Prav v zadnjih letih so člani KPA s svojimi iniciativami prispevali k temu, da se je ZSO zavzemala za uresničitev svojih narodnopolitičnih ciljev — spomni se na ustanovitev solidarnostnega komiteja za pravice koroških Slovencev.

SV: Ali sodite, da slovenska manjšina na Koroškem potrebuje svojo nacionalno stranko, kot je KEL in ali je to res edina možnost za učinkovito in dosledno borbo za izpolnitev 7. člena?

MESSNER: Že Cankar je povedal, da stranka ni narod in narod ni stranka. Edina možnost, da bomo koroški Slovenci napredovali, je borbena akcijska enotnost vseh slovenskih sil na nadstrankarski podlagi. V tej akcijski enotnosti se mora čutili tudi delavska roka, sicer ne bo uspešnosti. Taka akcijska enotnost bo tem bolj uspešna, čim ugodnejše bo razmerje sil v avstrijski družbi in prid demokratičnemu in naprednemu laboru. Moč in vpliv KPA je v tem oziru osrednjega pomena. Saj se Slovenci ne bomo premaknili iz mesta, če ne bomo našli zanesljivih zaveznikov v avstrijski družbi. Kdor pa postavlja svojo volilno skupino namesto akcijske enotnosti ali celo trdi, da jo sam posebej, v resnici krši glavno načelo akcijske enotnosti: Enakopravnost vseh demokratičnih političnih sil v akciji in v odločanju v akcijah. Zato sem prepričan, da bi narodna stranka škodovala narodni stvari koroških Slovencev.

SV: KPA prihaja na volitve s svojim volilnim programom. Kakšno mesto imajo v tem programu boj za konkretne zahteve na podlagi 7. člena avstrijske državne pogodbe in prizadevanje za reševanje socialnoekonomskih problemov južnokoroškega prostora spričo možnosti, ki jih daje odprta meja?

MESSNER: Vsak, ki prebira naš dnevnik Volkswille in spremlja naše politično delovanje, ve, da je prizadevanje za izpolnitev določil 7. člena sestavni del naše vsakodnevne politike — in to brez ozira na to, ali so volitve ali ne. To je bilo tako recimo v gibanju za bojkot preštevanja, to je tako recimo v občinskih sobah, kjer se polegujemo za dvojezičnost topografije in uradovanja, to je tako recimo v tovarnah, kjer naši tovariši vzgojno vplivajo proti nemškemu nacionalizmu itd. Kar se volilnega boja tiče, je treba povedati to: Pogled kandidata listo KPA, pa boš videl, da nas je kar lepa vrsta kandidatov slovenske narodnosti. In preberi naš centralni volilni letak, ki ga v teh dneh delimo povsod po Koroškem, pa boš videl, da zavzema 7. člen važno mesto v našem volilnem boju; da bi se zboljšala gospodarska situacija v južnokoroških občinah in drugih obrobni koroških predelih, pa je ena naših glavnih zahtev, da je treba naseliti v ta področja finalna državna podjetja. Zavzemamo se tudi za gospodarsko sodelovanje in kooperacijo s socialističnimi državami, torej pri nas na Koroškem sosedno Jugoslavijo. To je pomembno tudi za obvarovanje nevtarilnosti avstrijske republike, ki jo ogroža enostranska navezanost na Zvezno republiko Nemčijo.

Čebelarji iz Šmihela in Zagorja ob Savi so se pobratili

Že dalj časa obstojajo zveze med čebelarji iz Šmihela pri Pliberku in Zagorja ob Savi blizu Trbovelj. Odločili so se, da s pobratanjem obeh čebelarskih društev utrdijo že obstoječe odnose. Za priložnost svečanega podpisa pogodbe o pobratanju so si izbrali 60-letni jubilej obstoja čebelarskega društva v Zagorju, ki ga slavijo letos. 30. avgusta 1919 so Zagorčani ustanovili čebelarsko društvo s 37 člani. Začetek septembra letošnjega leta, pa so bili Šmihelčani v gosteh v Zagorju, se udeležili jubilejnega slavlja ter se ob tej priložnosti pobratili s čebelarskim društvom v Zagorju.

Ko so se Šmihelčani v soboto 8. septembra napotili po savski dolini v Zagorje je jesensko sonce obsevalo že pokošena in požeta polja. Čebelarje so spremljali pevci pod vodstvom Foltija Hartmana, da bi s petjem olepšali slavnost. Zagorsko čebelarsko društvo ki šteje danes 52 članov, je Korošce navdušeno sprejelo. Po sprejemu ob katerem so dobili šmihelski čebe-

larji tudi dobro kapljico je bil na vrsti glavni spored čebelarskega jubileja.

Skupinska slika obeh pobratanih društev šmihel in Zagorje ob Savi

larji tudi dobro kapljico je bil na vrsti glavni spored čebelarskega jubileja.

V okviru svečanosti so nekaterim članom-ustanoviteljem podarili pismena priznanja za njihovo dolgoletno delovanje. Spregovorila sta oba predsednika čebelarskih društev, iz Zagorja Zaletel Ciril, iz Šmihela pa Luka Boročnik, ki je v svojem govoru omenil vlogo medu v človeški zgodovini, saj je bila strd dolgo časa edini sladki proizvod, ki ga je človek poznal. Spregovoril pa je tudi o vlogi evropsko znanega čebelarja Janša, pd. Kuharjevega Tonija, Slovenca, ki se je rodil pred 245 leti in je bil eden glavnih pionirjev v razvoju čebelarstva. V sredi 18. stoletja se je podal na Dunaj, da bi študiral na akademiji za likovno umetnost. Tam se je odlikoval v takšni meri, da mu je ponudila secarica Marija Terenzija štipendijo za Italijo, kjer se bi naj izpopolnjeval. Toda hkrati se je Gospodarska družba trudila za podvig čebelarstva in v ta namen iskala primernega učitelja. Bil naj bi že dobro izurjen in imel veliko praktičnih izkušenj. Janša, ki je bil na tem področju že zelo izkušen človek, je vleklo bolj k poklicu kot pa na študijsko potovanje in Italijo. S svojim delom je zaslovel kmalu po celi Evropi. Spisal je npr. tudi dve knjigi: „Abhandlung vom

tijs Hartmana (ki se je priljubil posebno s pesmijo „Katrca“), zagorski pevci so zapeli med drugim pesem „Padjuna“ tako pristno, da so Podjunčani kar strmeli.

S predajo praporov in s podpisom pogodbe o pobratanju sta obe društvi zapečatili medsebojno povezanost in prijateljsko sodelovanje. Za šmihelske čebelarje sta

V RUŠAH PRI MARIBORU:

Razstava „Motivi iz zamejske Koroške“

Likovni salon Ruše razstavlja od 21. septembra do 7. oktobra „Motivi iz zamejske Koroške“. To so slike, ki so jih ustvarili z različnimi tehnikami avtorji likovnega kroga iz Ruš, ki so se letos spomladi udeležili enodnevnih slikarske kolonije na Radišah. V vabilu na razstavo je napisano: „Trinajst avtorjev, udeležencev enodnevnih slikarske kolonije v vasi Radiše, razstavlja upodobitve tega, kar so prinesli s Koroškega v svojem duhu, v skicirnem bloku, v srcu. Torej ne bomo več iskali dominantnih motivov, kot je običajno na skupinskih razstavah. Tokrat je tema določena, motivni krog je zožen. Vendar so avtorji v skladu s svojimi preokupacijami poiskali ustrezne detajle, predvsem slikovit in značilen krajski izrez ter ga uresničili z najprikladnejšo tehniko: z akvarelom, oljem, pastelo itd.“

Večina slikarjev je ostala zvesta realistični podobi izbranega izreza. Tema slik so med drugim: „Zapuščena domačija“, „Znamenje“, „Tihožitje“, „Kosci“. Motiv za olje so bili obronki Obirja, ki se razprostira nedaleč od Radiš. Prijetno presenečenje napravi obiskovalcu razstave kipar Anton Blatnik, ki je bil edini kipar med udeleženci seminarja, in je „iz naravnega lesa izvabil lepoto deklice v koroški noži in s tem popolnil in zaključil ljubko, domače učinkujoče likovno predstavitev koroškega kraja“ (citat iz vabila).

Otvoritev razstave sta se udeležila tudi zastopnika Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“ predsednik Šimej Wrulich in tajnik Tomi Ogris ter predstavnik Slovenske prosvetne zveze v Celovcu tajnik Andrej Kokot. V kulturnem programu otvoritve je sodeloval oktet Marles in Borut Pečar, član dramske skupine Ruše pa je bral pesmi

podpisala pogodbo predsednik Luka Boročnik in Jožica Pečnik, ki je zastopala tajnika društva. Zagorskim čebelarjem pa so podarili še sliko, ki prikaže čebelnjak Pečnika Jožeta z napisom: „Čebelarji: v združenju je moč“. V kratkem govoru, v katerem je orisal tudi narodnostno mržnjo in zapostavljanje Koroških Slovencev, je Marjan Pečnik v imenu Zveze slovenskih organizacij pozdravil korak pobratenja ter nadaljnjemu sodelovanju želel veliko uspeha.

V toplicah v Izlakah je sledilo skupno kosilo, pri prosti zabavi pa so se vezi med čebelarji še bolj utrdile.

Pred odhodom je recitala preprosta mati sonet, posvečen Šmihelčanom, ki ga je sama spisala. To je bil najboljši dokaz za intenzivno medsebojno povezanost, ki jo ne gojijo samo vodilni funkcionarji temveč vsak posamezni član društva.

OBVESTILO

Društvo „Naš otrok“ sporoča, da se prične pouk slovenščine za osnovnošolske otroke v četrtek 4. 10. ob 16. uri, konča se pa ob 18. uri. Srečamo se spet v prostorih vrtca „Naš otrok“, 10.-Oktober-Str. 25/1. Otroke naprošamo, da prinesejo s seboj telovadno obleko, copate in šolske potrebščine.

Ob četrtkih od 15. do 17. ure je poskrbljeno tudi za predšolske otroke, ki bi se radi udeležili za 2 uri slovenskega pouka.

Društvo „Naš otrok“

koroških avtorjev: Polanška, Kokoča in Januša.

Avtorji razstavljenih umetnin so se domenili z zastopniki SPD Radiše, da bodo razstavili te upodobitve radiških motivov verjetno še letos jeseni v novem kulturnem domu na Radišah.

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ vabi na

KONCERT

ki bo v nedeljo 7. oktobra 1979 ob 19.30 uri v farni dvorani v Šenljakobu v Rožu.

Nastopajo: mešani pevski zbor prosvetnega društva „Lipa“ iz Bazovice pri Trstu in mešani pevski zbor „Rož“. Ob tem prijateljskem srečanju bo nastopila tudi igralska skupina iz Bazovice z recitalom.

Prisrčno vabljeni!

Pomoč ob gorskih nesrečah

Jepa je vsako leto cilj tisočih turistov, ob sobotah in nedeljah npr. pri Koči nad Arihovo pečjo lahko opazujemo desetine in desetine planincev, ki hodijo na ta priljubljeni vrh Karavank. S številom turistov pa naraščajo tudi nesreče pri katerih je potrebna hitra pomoč.

Beljaška sekcija gorske rešilne službe si je sedaj uredila na planinski koči „Bertahütte“ pod Jeko radijsko postajo, s pomočjo katere lahko takoj pokliče na pomoč ali rešilne skupine žandarmerije, gorske rešilne službe ali pa po potrebi tudi helikopter Rdečega križa. Gorski rešilni službi so pomagali številni posestniki gostišč oz. okolice, pričakujejo pa tudi subvencije od občin Bekštanj in Beljaka.

OBČINSKA SEJA V GLOBASNICI:

Zahteva po novih mednarodnih mejnih prehodih

V ponedeljek 24. 9. je začela zasedati v Železni Kapli mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija za obmejno sodelovanje. Komisija je obravnavala med drugim tudi o pobudah za ureditev novih mejnih prehodov med Koroško in Slovenijo, ki pa so zelo velikega pomena za gospodarski razvoj občin Železna Kapla in Globasnica.

Občina Železna Kapla je pred nedavnim že sprožila pobudo, da bi se izgradilo Pavličovo sedlo in postalo mednarodni mejni prehod, ki bi povezoval Železno Kaplo s Savinjsko dolino. Tudi občini Mozirje in Ravne na Koroškem sta podprli tozadevne pobude, pa ne samo za Pavličovo sedlo temveč tudi za prehod Luže-Koprivna.

Rezultati zasedanja mešane avstrijsko-jugoslovanske obmejne komisije še niso znani, vendar upamo, da bo sklepala v prid gospodarskega razvoja obmejnih občin na obeh straneh meje.

21. septembra, še pred zasedanjem omenjene komisije, so na občinski seji v Globasnici pod predsedstvom župana Alberta Sadjaka sklepali o važnih prometnih zvezah, ki bi lahko prispevale h gospodarskemu razvoju tega zapostavljenega prostora.

Občinski mandatarji so soglasno zahtevali od avstrijske mejne komisije, da se mejni prehod Luža-Koprivna izgradi in da dobi status mednarodnega mejnega prehoda. Ta prehod je namreč edini mejni prehod, ki povezuje Globasnico in Železno Kaplo s Koprivno in Zgornjo Mežico.

Hkrati so se globaški občinski mandatarji izrekli za to, da dobi že odprti mejni prehod Pavličovo sedlo mednarodni status — pod pogojem, da je izgradnja sedla na obeh straneh državne meje tehnično sploh izvedljiva in efficientna. V sklepu občinske seje v Globasnici obenem poudarjajo, da eventualna izgradnja Pavličevega sedla, nikakor ne sme ovirati ali izključiti otvoritev mednarodnega obmejnega prehoda Luže-Koprivna.

Zastopniki globaške občine se trudijo poleg tega za gospodarski razvoj v območju Pece in Pece same. Predvsem mislijo tukaj na turizem, ki bi ga bilo mogoče izgraditi. Obstaja namreč tudi že tehnični načrt za podaljšanje vzpenjače na vrh Pece in od tod proti vzhodu v smer Luž (kot pravijo proti Rieplnu). Projekt je odvisen od rezultata študije, ki raziskuje snežne razmere v teh krajih pa tudi od finančne zmogljivosti od „Akcijske družbe koroških gorskih vzpenjač“ (Bergbahnen AG), ki načrtuje podaljšanje vzpenjače.

Druga važna zadeva pa je izgradnja deželne ceste iz Globasnice preko Luž v Železno Kaplo. Leta 1977 je to cesto prevzela dejanska dežela, vendar celotne ceste dosedaj ni vgradila v načrt za izgradnjo cest, tako da se bo morala občina v tej zadevi še pogovarjati s pristojnimi mesti dežele. Občina pa se bo prizadevala tudi za tozadevno finančno podporo od deželne oziroma državne vlade — kot injekcije za nerazvite obmejne kraje.

Izšel je obširen priročnik o desnem ekstremizmu v Avstriji

Vsako leto oktobra okoli obletnice koroškega plebiscita nemški nacionalisti stopnjujejo gonjo proti slovenski manjšini in ponavljajo svoja zahteva po popolnem ponemčenju južne Koroške. Koroški nacionalizem pa je le eden izmed pojavov desnega ekstremizma. Dokumentacijski arhiv odporniškega gibanja je v novi publikaciji prvič obširno obdelal še neraziskano področje desnega ekstremizma v Avstriji po drugi svetovni vojni in v tem okviru dokumentiral tudi pojav nemškega nacionalizma na Koroškem.

Kot rezultat raziskav, ki so trajale leto in pol, je Dokumentacijski arhiv odporniškega gibanja izdal pred kratkim obširno znanstveno razpravo „Desni ekstremizem v Avstriji po letu 1945“. 590 strani obsegajoča knjiga, ki jo je sestavilo 20 avstrijskih znanstvenikov, je gotovo nenadomestljiv priročnik na tem področju. Saj raziže zelo temeljito pojem desnega ekstremizma in njegovo zgodovino v prvi republiki, njegov razvoj za časa druge svetovne vojne, ko je prišel na oblast in tudi pogoje pod katerimi se je po letu 1945 na novo izoblikoval. V razpravi najdemo tudi popoln seznam in opis desnoradikalnih organizacij, med drugim ANR, NDP, Arbeitsgemeinschaft für Südkärnten, Bund für Südtirol, Kameradschaft idr. V knjigi pa naštejejo tudi važne osebnosti iz tega političnega tabora in njihove funkcije, prikažejo pa še njihove oblike in metode delovanja. Nekateri avtorji so razčlenili tudi njihov ideološki razvoj in s celo vrsto citatov dokumentirali različna področja njihovega delovanja.

Posebni prispevki se bavijo z zvezami desnih ekstremistov z Južnim Tirolom, Hans Haas in Karl Stuhlpfarrer obdelata nemški nacionalizem na Koroškem, posebno zgodovino Heimatdiensta, drugi pa zveze desnih skrajnežev do drugih strank, ipd. Dotakne pa se tudi zakonskih predpisov, ki se tičejo desnega ekstremističnega delovanja. Raz-

prava obravnava obširno tudi metode s katerimi znanost raziskuje problem desnega ekstremizma, tako da nudi obsežen pregled tega vprašanja. Vrhu tega pa vsebuje na zadnjih straneh kopije nekaterih publikacij desnega tabora.

Dokumentacijski arhiv odporniškega gibanja skuša s to knjigo posredovati širšem krogu prebivalstva podrobno informacijo in s tem krepiti odpor proti dejavnostim desnega krila, ki se na novo pojavljajo. Odgovoriti pa hoče seveda tudi na stalne napade na odporniško gibanje v Avstriji, saj s tem obširnim materialom razkrinka cilje desnih sil.

Zbiranje materiala so podpirali univerzitetni inštitut v Dunaju, Linza, Celovca, Innsbrucka in Salzburga. Zvezno ministrstvo za znanost in raziskovanje je finančno podprlo to knjigo, ki je izšla v Österreichischer Bundesverlag. Za 200 šilingov jo lahko kupite oz. naročite tudi v slovenskih knjigarnah.

Pliberk: seja občinskega sveta

Zadnji teden je zasedal ponovno občinski svet pliberške občine. Na dnevnem redu je bilo 20 točk, ki jih je bilo treba obravnavati. Pri vseh točkah pa so ob koncu našli soglasno rešitev. Potrdili so krajevne poveljnice požarne brambe za Pliberk (Miran Treun), Libuče (Franc Tschernko), Šmihel (Franc Haimburger), Rinkole (Anton Visotschnig), Bistrice (Johan Pajank), Replje (Friedrich Tomitz) in za Dob (Albert Messner) in njihove namestnike. Sklenili pa so tudi novo obdelavo občinskega načrta o namembi zemljišč. Glede mrtvašnice so občinski očetje prišli do soglasnega sklepa, da je treba nekoliko skrajšati dosedanja projekt in vsoto za gradnjo znižati na 2 milijona šilingov. Za športne naprave so odobrili podpore v višini 100.000 šilingov (Libuče-Ponikva: 70.000, Humec: 30.000 šilingov), za takojšnja popravila pa so dodelili 20.000 šil.

Seja je bila povsem mirna, vodil pa jo je župan Mikusch.

Mestna dvorana spet odprta za drsalce

Kmalu po zaključku lesnega sejma so razstavljalci izpraznili celovško mestno dvorano, tako da so kmalu lahko začeli s postavljanjem tribun za gledalce in s pripravljanim ledu. Vse priprave so že zaključene, tako da že od 17. septembra naprej vadijo hokejska moštva.

Za splošno publiko bodo odprli mestno dvorano v soboto 29. novembra, odprta pa bo v ta namen do 2. marca 1980.

V Celovcu bo naslednje leto hokejsko svetovno prvenstvo juniorjev, in sicer skupina B. V ta namen bodo podaljšali zimsko sezono v mestni dvorani do vključno 12. marca.

Dvorana pa ne bo na razpolago samo drsalcem in igralcem hokeja, temveč tudi za balinanje na ledu in za šolske razrede, ki vadijo drsanje. Direkcija sejma sporoča, da v letošnji sezoni ne bodo zvišali vstopnine. Zvišali jo bodo le tedaj, če bo draginja močno prizadela celotno obratovanje drsališča.

Četrto stoletje svetovno znanega „Športnega društva Zahomec“

Športno društvo Zahomec je eno izmed najmlajših športnih društev na Koroškem, ki se posveča zimskemu športu, kljub temu šteje med najuspešnejša društva. S smučarskimi skoki se je uveljavilo v koroškem in avstrijskem merilu, preko tega okvira pa so zahomški skakalci dosegli v zadnjih letih prav svetovni vrh.

Zadnjo soboto je društvo slavilo petindvajsetletnico svojega obstoja. Za to priložnost je ŠD Zahomec, ki je včlanjeno v „Slovensko športno zvezo“ v Celovcu, pripravilo obširno dvojezično razstavo „25 let Športnega društva Zahomec“. Za otvoritev razstave se je zbrala ožja in širša okolica Zahomca, tako da je bila avla nove šole nabito polna. Za vso okolico, ki je tesno povezana s športnim delovanjem društva, je bil to vsekakor prazničen dan, na katerem so se zahvalili vsem zaslužnim funkcionarjem in mladim športnikom, ki so s svojim trudom doprinesli, da so dosegli svetovni nivo v smučarskih skokih in da je postal ta mali in lepi kraj Ziljske doline svetovno znan.

Na otvoritvi razstave je pozdravil navzoče goste v obeh deželnih jezikih predsednik Športnega društva Zahomec dr. Janko Wiegele. V svojem govoru je opisal razvoj društva, ki je moralo premagati celo vrsto težav, preden so mu priznali tisto mesto, ki mu gre. Med poslušalci je bila cela vrsta deželnih športnih funkcionarjev, med drugim zastopnik Koroške smučarske zveze Breschan, nekateri zaslužni sodniki in drugi, ki so spremljali športnike ali pomagali organizirati tekme. Društvu pa so izkazali čast tudi domači učitelji, župan August Millonig, predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik in zastopnik tovarne smuči Elan.

Zastopnik Koroške smučarske zveze je pohvalil požrtvovalno delo domačih funkcionarjev, ki so z največjim idealizmom usmerjali talente in ustvarili temelje za vrhunske dosežke. Za petindvajsetletnico obstoja jim je izročil podpora 5000 šilingov iz fonda Koroške smučarske zveze. Kot zastopnik deželne glavarja Wagnerja je spregovoril sekretar referata za šport pri uradu deželne vlade gospod Genser, ki je prav tako napovedal finančno podporo s strani deželne vlade.

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu je od leta 1954 naprej podarila zahomškemu društvu vsako leto Ziljski pokal, za katerega so tekmovali že številni mednarodni skakalci. Poslevodeči podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter — domačin iz Zahomca — se je pridružil čestitkam uspešnemu društvu, mu želel še slavnejšo in lepšo bodočnost ter v imenu Zve-

ze podaril Športnemu društvu Zahomec 2 prelepa pokala v obliki staroslovanske čaše, na kateri so upodobljene ziljske noše. Enega je

V avli nove šole govori pred številno publiko predsednik Športnega društva Zahomec dr. Janko Wiegele

poklonil društvu ob 25-letnici, drugega pa naj bo dobil tisti, ki ga bo v naslednjih petih letih v okviru tekem za Ziljski pokal največkrat osvojil. Bakrena pokala je ustvaril prof. Stojan Batič iz Ljubljane.

Največ aplavza je bilo, ko se je župan August Millonig z iskrenimi besedami še enkrat zahvalil vsem funkcionarjem, brez katerih ne bi bilo svetovnih prvakov. Voščilom pa se je priključil še tov. Kranjčič, zastopnik smučarskega kluba iz Maribora, ki je soorganizator skakalnih tekem treh obmejnih dežel.

RAZSTAVA „25 LET ŠPORTNO DRUŠTVO ZAHOMEC“

Razstava, ki jo je pripravil študent Jožef Gruml in je bila na ogled žal samo dva dni, je v glav-

nem dokumentacija razvoja društva od prvih začetkov do današnjega delovanja. Na podlagi fotografij in časopisnih izrezkov prikazuje prve začetke od gradnje skakalnic, preko koroških in mednarodnih uspehov, tja do olimpijske zmage v Innsbrucku in drugih velikih mednarodnih uspehov. Iz prvih časov najdemo tudi veliko člankov iz Slovenskega vestnika, iz zadnjih let pa seveda vrsto tujih časopisov, npr. članke iz Sterna, severno- in zahodnoevropskih, jugoslovanskih in celo japonskih časopisov. V avli nove šole stojijo tudi krasni pokali in kolajne, ki so si jih priborili Schnabl in drugi na olimpijskih igrah, svetovnih prvenstvih in drugih velikih mednarodnih tekmah.

Prvi načrti za ustanovitev športnega društva v Zahomcu so se ro-

ke skakalnice v Planici — zgradili 60-metrsko skakalnico; v glavnem je delala domača mladina in seveda brez modernih strojev, le s krampom, lopato in samokolnico. Vendar so se naporu izplačali: že po sedmih letih si je priboril kot prvi Zahomčan Janko Zwitter mesto med najboljšimi mladinskimi skakalci Avstrije. Sredi 60-ih let so skakalci Športnega društva Zahomec dosegli tudi že prve mednarodne lovarike. Po trdih konfliktih z vodilnimi avstrijskimi funkcionarji v letu 1970 so leto navrh skakalci iz Zahomca prodrli med najboljšo avstrijske skakalce, tako da so bili leta 1972 že „pojem“. Istega leta so bili uspešni npr. v Kongsbergcupu. Prvič so sodelovali Karl Schnabl, Hans Wallner, Hans Millonig in Seppi Gratzler tudi že na avstrijsko-nemški turneji. Višek vseh uspehov in vse slave pa je bila gotovo olimpijada v Innsbrucku, kjer je dobil Karl Schnabl zlato kolajno na 90-metrski skakalnici in bronasto na 70-metrski, Wallner pa 6. mesto na 90-metrski skakalnici. Zahomčane lahko štejejo tudi med najuspešnejša društvena moštva, saj so postali 18-krat avstrijski in 53-krat koroški mojstri.

Nekateri izmed „Zahomških orlov“ niso več aktivni, vendar ima društvo, ki se pod sedanjim uspešnim trenerjem Francijem Wiegele-tem še vedno z vso vnemo trudi za novi naraščaj, ponovno izgleda, da doseže mednarodne uspehe, če bodo mladi športniki marljivo hodili po že začrtani poti. Morda bomo med bodočimi prvaki našli imena, kot so: Erat Pavel, Kaiser Mihi, Kaiser Robert, Godec Sigi, Godec Mirt,

Ziljski pokal, ki ga je podarila Zveza slovenskih zadrug v Celovcu Športnemu društvu Zahomec ob njegovi petindvajsetletnici. Hkrati je razpisala enak prehodni pokal, ki ga bo dobil tisti športnik zahomškega društva, ki bo v teku petih let najbolj uspešen.

Wiegele Franc, Wiegele Martin in Pipp Bernhard.

Vsekakor bo Športno društvo Zahomec tudi v prihodnjih letih sooblikovalo zimsko-športno dogajanje na Koroškem in v Avstriji, morda spet v mednarodnem merilu. Društvo skuša oživiti tudi še drugo panogo, namreč tek na dolgo progo, ki bo verjetno dosegla še širše sodelovanje prebivalstva kot smučarski skoki.

Društvu, ki je zaradi svojega slovenskega izvora doživelo poleg sijajnih uspehov tudi že mnogo grenkih trenutkov in morda prestopiti dosti preizkušenj, želimo še mnogo športnih uspehov, posebno še uspehov pri vzgajanju mladine v prijateljskem duhu, ki združuje mladino preko vseh državnih in narodnostnih meja.

OBČINA STRAJA VAS:

Pouk je že v novi šoli

Po združevanju občin je nova občina Straja vas potrebovala tudi novo, večjo in modernejšo šolo. Staro „Ljudsko šolo Bistrica na Zilji“ nadomešča sedaj moderna „Ljudska šola Bistrica na Zilji“, ki stoji v območju Zahomca. Šola je štirirazredna in vsebuje sobo za ročna dela, vrsto drugih stranskih sob ter lepo urejeno telovadnico, ki se je bodo lahko posluževala tudi športna društva iz bližnje okolice.

Zadnji teden so jo inoficialno predali svojemu namenu. V ta namen so se zbrali župan, občinski odborniki, starši in šolarji, da bi kratko slavili ta dogodek. Ob tej priložnosti sta pozdravila zbrane vodja šole višji šolski svetnik Lukas Wiegele in župan August Millonig, ki je v svojem govoru opisal zgodovino šole. Dejal je, da šoli v Bistrici in Gorjah nista več odgovarjali sodobnim potre-

bam in sta zato odslužili. Po zgotovitvi šole je občinski svet soglasno sklenil nov šolski okoliš, tako, da hodijo v to šolo sedaj tudi šolarji iz Straje vasi, ki jih je — in njihove starše — župan še posebno pozdravil.

Sodobna šola je gotovo velika pridobitev za prebivalstvo lepe Ziljske doline. Za varnost šolarjev so na primer zgradili poseben most čez cesto, tako, da res nobenemu ni treba prekoračiti več frekventirane ceste.

Napredki na šolskem področju pa ne smejo biti povezani z negativnimi posledicami za narodnostno manjšino. Kakor smo že pred nedavnim poročali so namreč nekateri nacionalisti protestirali ob začetku šolskega leta proti dvojezičnosti pri šolski maši. Upamo, da se takšni izpadi ne bodo ponovili in da bo šola tako tudi v prid slovenski manjšini.

Po Prežihovi domovini

Čez Uršljo goro na Smrekovec

Izhodišče je Slovenj Gradec, kamor vas lahko že zgodaj dostavijo redni avtobusi. Cilj je ob vsakem boljšem vremenu viden strmo na levi: mogočen masiv Uršlje gore. Zavijete po Podgorski cesti in na desno čez most preko Suhodolnice ter po polju skozi vas Stari grad. Tu je na hiši, kjer je preživel mlada leta, vzdana spominska plošča kiparju Francu Bernikerju, rojenemu na bližnjem Legnu. Pri župnišču pelje pot navzgor na desno po položni poti mimo Apačnika in dalje čez idilične Sele, kjer je dolga leta živel pisatelj Ksaver Meško in je tu — 90-leten — tudi pokopan.

Pri drugi kapeli nad Selami zavije pot proti jugozahodu in se vije vkreber pod vznožje Plešivičke Kope (1411 m), kjer stoji na sončni jasi kraj gozda na višini 800 metrov Poštarski dom pod Plešivcem, ki ga je zgradil in leta 1955 odprl kolektiv nameščencev takratne okrajne pošte Slovenj Gradec. Do tod smo zložno hodili dve uri. Dom je dobro oskrbovan in primeren za temeljitejši počitek za nadaljnjo pot na vrh, ki bo dolga dve uri in pol.

Najprej bomo zavili po severnem pobočju Plešivičke Kope k izvira Kotuljke. Med hojo pa si bomo ob razgledovanju lahko razložili nastanek in sestavo slovenjgraške kotline. Dno kotline je naplavina, ki so jo odnesle vode v davni morskali zaliv. Marsikje se vidi siva gli-

na ali pa konglomerat. Iz takšnega gradiva je tudi gričevnato obrobje kotline. Apnenčasto ozemlje Uršlje gore se je dvignilo v višino ob dolgih razpokah — prelomnicah. Takšna prelomnica poteka na primer na severni strani, kjer še danes prihaja ob njej na dan mineralna voda kotuljska slatina.

Od izvira Kotuljke se pot v blagih serpentinah vzpenja po pobočjih Kozarnice skozi senčen bukov gozd mimo spomenika planincu Eiletzu, ki ga je na tem mestu zasul plaz Uršlje gore. Kmalu smo na prevalu med Plešivcem, Črnim vrhom (1337 m) in Plešivičko Kopo. Na planotastem svetu se že pojavljajo zastopnice gorske flore. Pri križu se odločimo za strmo bližnjico, ki nas privede na položni kolovoz in po tričetrt ure na vrh Uršlje gore (1696 m).

Nekoliko pod vrhom se namesto gozda pojavlja ruševje, ki pa tudi kmalu izgine, tako da je gora videti plešasta. Od tod je njeno staro ime Plešivec. Leta 1602 je na pobudo ljubljanskega škofa Tomaža Hrena kmečko ljudstvo postavilo na njej cerkev žv. Uršule. Po cerkvi je potem nastalo ime Uršlja gora, ki je sedaj splošno v rabi. Plešivčnikova kmetija v južnem podgorju pa priča o prvotnem imenu gore.

Dom na Uršlji gori stoji poleg cerkve tik

pod vrhom in TV stolpom. Zgrajen je bil leta 1912, požgan med NOB in obnovljen leta 1948. Ob ponovni otvoritvi je bila vzdana na domu plošča padlim planincem partizanom.

Do tega doma so možni še drugi dostopi: z Raven po vozni poti čez Kotlje 3 ure (z avtom po dobre pol ure), s Prevalj čez Kot ali Podkraj tri ure in pol, iz Mežice čez Lenart prav tako tri ure in pol, iz Žerjava po dolini Jazbini in mimo Krpuha ter Šisernika tri ure in končno od koč na Naravskih ledinah dve uri.

Ob jasnem vremenu je z Uršlje gore izreden razgled. Pod nami leže štiri doline: mislinjska, šaleška, mežiška in dravska. Nad njimi se dvigajo Pohorje, Paški Kozjak, Mozirske planine, Radaha, Olševa, Peca, Strojna Svinja planina in Golica. Za njimi sega pogled na Kamniške in Julijske Alpe, celo do Triglava, Jalovca in Mentaža. Lepo je videti seveda vso Koroško — zlasti Podjuno in Rož — in celo obrise Visokih Tur z Großglocknerjem. Zelo mikavna je na Uršlji gori tudi lepa alpska flora. Posebno pa se bo priljubila poznavalcu literature Prežihovega Voranca, saj bo pod njimi razgrnjena domovina samorastnikov, Radmance, Jirsa in Bavha, junakov iz Solzic, Požganice in Jamnice.

Z vrha Uršlje gore se pot strmo spušča proti jugu. V višini okoli 1250 metrov pridemo iz gozda na travnike in do ruševin kmetije Šisernik, ki je bila najvišja kmetija na Uršlji gori. Kmalu dosežemo cesto Suhadol — Žerjav in si-

cer na njenem najvišjem prevalu. Na desno se lahko spustimo v Jazbino, kjer so na strmih pobočjih ostale le še redke samotne kmetije. O socialnem varstvu ob koncu prve svetovne vojne v tej dolini govori Prežihov roman „Požganica“.

Po cesti krenemo zložno naprej v Šentvid, ki je bil porušen v bojih XIV. divizije. Pod ruševinami cerkve stopimo na cesto med Črno in Šoštanjem, kjer lahko počakamo na avtobus, lahko pa krenemo tudi v bližnji Andrejev dom na Slemenu, ki je oskrbovan vse leto in se v njem pošteno spočijemo, kajti z Uršlje gore smo hodili dobre dve uri, iz Slovenjega Gradca pa šest ur in pol.

Kdor je pri močeh, lahko še nadaljuje pot, bodisi v 12 km oddaljeni Šoštanj bodisi v 11 kilometrov oddaljeno Črno.

Dve uri in pol pa je dolga pot do Smrekovca in koč na njem, do katere prav tako pelje dobra vozna cesta iz Mozirja, Ljubnega ali Črne. Seveda pot na Smrekovec, ki je bil sicer zadnji aktivni ognjenik na Slovenskem, pričnemo le bolj utrjenem popotniku, ki bo znal potrpeti, če ne bo hitro dobil prevoza v dolino; ki bo morda prespal v koči in se naslednji dan podal čez Komen in Travnik po pet ur dolgi poti proti Koči in Loki, od koder bo lahko nadaljeval vzpon na Radaho (2062 metrov) ali pa spust v Luče, dolg tri ure. Kdor koli bo že to prehodil — lahko bo rekel, da se bo dobro utrdil za težje planinske ture ali pa za daljše pešpoti.

(TELEX)

Kako dolgo živi človek?

Kakšno starost lahko dočakamo in kakšno upanje imamo za dolgo življenje?

Na ta vprašanja so poskušali odgovoriti najrazličnejši znanstveniki iz vsega sveta, raziskave v tej smeri pa še potekajo. Vendar popolnega odgovora še nismo dobili.

Vemo, da živi Slovenec povprečno 66 let, Slovenka 73 let in da dosega jo posamezni ljudje ponekod po svetu starost 150 in več let.

Po mnenju velikega števila znanstvenikov (biologov, zdravnikov in drugih) bi človek lahko živel pet do šestkrat dlje kot znaša doba telesne rasti in dozorevanja. Če potemtakem računamo, da se mlad človek telesno razvija in dozoreva od 20. do 25. leta, bi moral dočakati okrog 120 do 130 let.

Zakaj se potem povprečna starost življenja v civiliziranih deželah giblje med 70. in največ 80. letom, v manj razvitih deželah pa je še veliko nižja?

Na to odgovarja znani patolog, ki trdi, da „človek redkokdaj sploh umre, ker je praviloma ubit“. Ljudje torej praviloma na-

silno umirajo zaradi različnih obolenj vitalnih organov, predvsem srca in ožilja. Tesno za temi obolenji pa ubija — rak.

Takšnemu počasnemu ali hitrejšemu ubijanju je vzrok predvsem vpliv okolja, v katerem živimo. Zaradi vse večje stresne obremenjenosti v svakdanjem življenju, zaradi zdravju škodljivih primesi v zraku in vodi, in ne nazadnje tudi zaradi nepravilne prehrane, zaradi tobaka in alkohola, so človeška življenja tako kratka.

Malo upanja je, da bi se takšne razmere izboljšale. Celo več: po letu 1970 se je, kljub velikemu in hitremu napredku medicinske znanosti, začela poprečna življenjska doba celo krajšati, namesto da bi se podaljševala kakor vrsto let prej. Za obdobje do leta 2000 napovedujejo le skromno naraščanje poprečne življenjske dobe, ki se bo gibala med 75. in 80. letom v razvitih deželah, medtem ko bo v razvijajočih se deželah dosegala 60 do 65 let.

Dokaj znatno je vprašanje, ali medicina sploh lahko podaljšuje življenje do skrajnih meja in onstran teh meja.

Odgovor je bil v načelu prav gotovo pritrden. Medicina je danes sposobna zelo dolgo ohranjati „lučko“ življenja v človeku (kot organizmu). Toda zelo nejasno in nerazčiščeno je še vprašanje, ali je takšna „lučka“ življenja v človekovem telesu tudi življenje? In če ob tem vprašanju popolnoma zanemarimo vprašanje velikih stroškov, ki nastanejo ob ohranjanju življenja „za vsako ceno“.

Po vsem tem lahko mirno zapišemo, da so ljudje, ki jih odlikuje izjemno dolgo življenje, nad 90 in več let, samo izjeme.

Tudi če bi preučevali njihove navade, način življenja in podoben, jih posnemali, da bi tudi mi dočakali približno takšno starost, se mi — navadni Zemljani — ne bi ničesar naučili. Kajti med stoletniki najdemo takšne, ki so bili poročeni in so imeli veliko otrok, pa tudi takšne, ki se niso nikoli poročili. Eni so pili alkohol in kadili, drugi spet niso nikoli poskusili alkohola in tako naprej. Res je, da takšne recepte stoletnikov nekritično zbirajo predvsem novinarji iz neposrednega vira — ob razgovoru z jubilanti.

Res je, da so zemeljski obli tudi takšni geografski predeli, kjer je visoka starost, nad 100 let in več, nekaj povsem vsakdanjega. Ti kraji so v Gruziji in Armeniji, v Tibetu v Himalajskem pogorju in v manjši meri v Karpatih in Rodopih, Andih in Kordiljerih. Praviloma povsod v gorah nad tisoč oziroma dva tisoč metrov nadmorske višine.

Zadovoljili se bomo s splošno ugotovitvijo, da so vsi ljudje, ki so dočakali visoko starost, zelo dolgo ohranjali telesno in duševno čilost, predvsem pa vedrino.

Drobni nasveti

- Staklo in zrcalo lepo očistimo o surovim krompirjem, nato pa z vodo, ki smo ji prilili kisa.
- Barvane zavese namočimo v mrzli vodi, ki ji pridenemo nekoliko soli.
- Nakit, ki ga nosimo vsak dan, hranimo v šatulji za lepoteče. Stvari, ki jih redko kdaj nosimo, zavijemo v svilen papir, ki ne vsebuje klora ali žvepla, ker kovine razjedata.

Olika pri mizi

pa je oprt na sredinec. S komolcem desnice se ne smemo naslanjati na mizo. Tudi glave ne smemo pregloboko sklanjati nad krožnik. Z žlico zajemamo juho; ko jo zajamemo, nesemo žlico s prednjim delom v usta. Levo roko naslonimo z zapestjem ob rob mize. Komolce ne smemo preveč raztegniti, da ne motimo svojih sosedov pri mizi. Goste vložke na juhi prerežemo z žlico, pri tem pa moramo pazljivo ravnati, da ne poškrabimo prta. Nikoli se ne smemo truditi, da bi z žlico pobirali zadnje kapljice juhe. Ko juho pojemo, pustimo žlico na krožniku. Zelo grdo je, če kdo žlico nazadnje obližne in položi poleg krožnika.

Ko zauživamo mesne jedi, držimo vilice v levi in nož v desni roki. Nož naj bo zmerom z rezilom obrnjen navzdol. Ko pripravljamo gošpodinjo mizo za obed, položi žlico in nož na desno stran krožnika. Žlico obrnemo z vdolbino navzgor, nož pa z rezilom na notranjo stran. Vilice položimo na levo stran krožnika s krivino navzgor. Konec ročaja vilic ali noža počiva v dlani, kazalec pa položimo na zgornji rob ročaja. Če imamo pred seboj na krožniku pečenko ali zrezek, ne smemo vsega kosa hkrati zrezati na majhne koščke. Vsak grizljaj si sproti odrežemo. Grdo je, če kdo pri jedi glasno cmoka, in prav tako grdo je, če kdo glasno ropoče in žvenketi s priborom. Če se med jedjo pogovarjamo s svojimi sosedi, ne smemo mahati z vilicami in z nožem okoli sebe. Največja neotesanost pa je, če kdo nese nož v usta. Na žalost se nam pogostokrat ponujajo takšni prizori v menzah, včasih pa celo v boljših restavracijah. Grizljaj mesa nabodemo z nožev konico na vilice, potlej lahko z nožem dodamo nekaj omake ali druge prikuhe in nesemo vilice počasi k ustom.

Rabljenih vilic in noža ne smemo položiti na prt. Zmerom jih pustimo na krožniku. Ko smo pojedli, položimo vilice in nož na krožnik tako, da sta oba ročaja obrnjena na desno. Če prekinemo jed, položimo vilice in nož na krožnik, da se konici križata.

Kadar nimamo na krožniku mesnih jedi, jemo samo z vilicami. Vilice držimo v desnici, z levo roko pa vzamemo košček kruha in si z njim pomagamo nabirati razne jedi, kakor na primer makarone, krompir, solato...

In še nekaj za konec. Morda vas bo zanimalo, kako morate ravnati z omako, ki vam je ostala na krožniku? Francozi, ki so znani kot

POSKUSITE

ZAPEČENO KISLO ZELJE

3/4 kg kislega zelja, 8 dkg maščobe, 1 čebula, 30 dkg svinine, paprika, sol, 10 dkg riža in 2 dl smetane.

Kislo zelje kuhamo 10 do 15 minut. Posodo za narastek ali kozico pomastimo, damo vanjo plast zelja, nato plast dušenega mesa, potresemo z rižem ali s krompirjem, nato zopet plast zelja. Vse prelijemo s smetano in pečemo v pečici. Ko je jed zgoraj že rumeno zapečena, jo pokrijemo in pustimo 30 minut v pečici.

Meso dušimo takole: na maščobi prepražimo drobno sesekljano čebulo in zmleto meso, začnimo s papriko in osolimo.

MINISTRICA Z RIŽEM IN SIROM

2 žlici olja, 3 dkg prekajene slanine, 1 čebula, 2 stroka česna, 15 dkg belega fižola, lovorov list, sol, malo paprike, bazilike, 1/2 kg krompirja 2 korena, por, 1/2 drobne zelene, 5 dkg riža, 1/2 dkg paradižnikove mezge, malo muškatanega oreška in 5 dkg sira.

Na maščobi prepražimo na kocke zrezano slanino, sesekljano čebulo, strit česen, dodamo čez noč namočen in opran fižol z vodo vred, lovorov list, sol, papriko, baziliko in kuhamo 1/2 ure. Dvajset minut, preden postrožemo, dodamo na kocke zrezan krompir, riž, paradižnik, muškati orešek in kuhamo do mehkega. Ministrica mora biti gostljata. Potresemo jo z nastrganim sirom.

dobro vzgojeni in vpljudni, nabodejo na vilice košček kruha in z njim poberejo omako, medtem ko jo Nemci pustijo na krožniku. No, seveda je pametneje, da se držimo francoskih običajev. Kakšen pomen pa naj imajo omake, če jih ne smemo jesti? Pa dober tek.

jih serviramo tople, v poletnih pa hladne.

Jabolčna juha: 15 dkg kislj jabolka, 1/4 l vode, 2 dkg sladkorja, limonina lupina in sok, 1 dkg vanilijevega pudinga.

Jabolka olupimo, očistimo in zrežemo na krahle. Nato jih skuhamo v vreli vodi, kuhane pretlačimo in osladkamo. Začnimo jo s sesekljano limonino lupino in sokom ter prilije-

mo še dobro prekuhan vanilijin puding.

Rabarbarina juha: 10 dkg rabarbare, 1/4 l vode, 1 dkg vanilijevega pudinga, 3 dkg sladkorja, 2 dkg sladke smetane.

Rabarbaro očistimo in skuhamo v vreli vodi. Ko je mehka, jo pretlačimo, dodamo dobro prekuhan vanilijin puding, sladkor in smetano.

ZELENJAVA

Najbolj prenese neslan okus s surovi obliki, zato jo večkrat ponudimo v obliki surovih solat, začinjeno z zeliščnimi kisi. Toplotno pa je obdelamo s praženjem, dušenjem in cvre-

njem. Med zelenjavo izbiramo tisto, ki že po naravi ne vsebuje mnogo natrijeve soli. Nekaj primerov priprav:

Ocvrto korenje: 25 dkg krompirja, 4 dkg moke, muškato orešček, pol žličke zelenega peteršilja, 1/2 jajca, 3 dkg drobtin in 5 dkg masti za cvrenje.

Iz kuhanega in pretlačenega krompirja, jajca, moke, muškatovega

oreščka in sesekljane zelenega peteršilja napravimo krompirjevo testo. Iz njega oblikujemo korenčke in jih povaljamo v raztepenem jajcu in drobtinah, nakar jih ocvremo v vroči masti.

Solatni narastek: 20 dkg glavnote solate ali endivije, krop; 1 dkg surovega masla, 1/2 rumenjaka, 1/16 litra mleka, limonin sok, 2 dkg moke, sneg 1/2 beljaka, maščoba za posodo.

Očiščeno solato prevremo v vreli vodi in jo pretlačimo. Surovo maslo, rumenjaki in mleko ter limonin sok zmešamo, domamo solato in moko, rahlo primešamo sneg in spečemo v kozici ali „jena“ posodi.

Dušen paradižnik: 25 dkg paradižnika, 2 dkg olja, limonin sok, sesekljan drobnjak.

Blanširan paradižnik razpolovimo, odstranimo seme in ga z oljem ali surovim maslom dušimo do mehkega. Tako pred serviranjem dodamo limonin sok in zrezan drobnjak.

SADJE

lahko bolnikom nudimo v surovi ali

priprave držimo zdravnikovih navodil.

Začimbe so zelo dobrodošle za prikrivanje neslanega okusa. Poleg že prej omenjenih in znanih začimb: limonine in pomarančne lupine, nagelnovih žbic, kumine, ingverja ipd., uporabljamo pri pripravi neslane hrane še mnogo domačih aromatičnih zelišč. Ta zelišča so: meta, pehtran, žajbelj, rožmarin, drobnjak, zelen peteršilj, koper, krebujice, pelin, luštrek ipd.

Katere začimbe uporabljamo pri posameznih neslanih jedeh? Svinina: žajbelj, pelin, rožmarin, kumina, česen.

Govedina: limonina lupina, kumina, rožmarin, česen.

Teletina: limonina lupina.

Perutnina: pelin.

Ribe: limonina lupina in sok, meta, zelen peteršilj, česen.

Mesne in zelenjavne juhe: timijan, zelen peteršilj, drobnjak, muškati orešček, majaron in kumina.

Sadne juhe: limona, vanilija, žbice, cimet.

Zelenjavne prikuhe in priloge: zelen peteršilj, drobnjak, meta, melisa, koper, kumina, majaron, luštrek.

Solate: zeliščni kisi ali sadni kisi, drobnjak, česen in zelen peteršilj.

Če bomo neslano hrano skrbno pripravljali in okusno servirali, bo teknila tudi bolnikom in jim tudi koristila, kar pa je namen dietne prehrane.

Hrana za tiste, ki bolujejo na ledvicah

Hrana za bolnike, ki bolujejo na ledvicah, mora biti neslana ali zelo malo slana, kar določi zdravnik. Naša dolžnost pa je, da pripravimo hrano okusno tudi brez soli. Če pripravimo neslane hrane ne posvetimo dovolj pozornosti in znanja, je le-ta pusta in medla. Okusnost hrane dosežemo s pravilno pripravo posameznih jedi.

S praženjem na maščobi ali brez maščobe dosežemo, da se v živilu sprostijo aromatične snovi, ki dajejo živilu ali potem jedi prijeten okus. Pražimo meso, drobovino, zelenjavo, krompir in kuhane testenine ter riž. Pri pečenju se okrog živila naredi skorja, ki daje jedi dober okus, istočasno pa obvaruje izhlapevanje snovi iz živila. Isto dosežemo s cvrenjem. Okusnost neslane hrane lahko v veliki meri izboljšamo z dodatki domačih zelišč in začimb (majaron, drobnjak, zelenega peteršilja, rmana ipd.) ter z dodatkom zeliščnih in sadnih kisov. Tudi izbira živil, ki najbolje prenesejo neslan okus, je za sestavo in pripravo neslane hrane velikega pomena.

Oglejmo si pripravo posameznih jedi, pri kateri se bo neslan okus najmanj občutil.

JUHE

Pripravimo jih čim gostejše; da se bo neslan okus manj občutil. Mesne in zelenjavne juhe lahko zamenjamo s sadnimi juhami, ki jih ponudimo kuhane ali surove. V zimskih mesecih

MESO

Pripravljamo ga najbolj uspešno s praženjem, dušenjem in pečenjem. Vendar se pri izbiri vrste mesa in

„Majolka bod' pozdravljena“

Vinsko-turistične poti po Slovenskem

V Sloveniji poznajo turizem nasploh. Tega potem še podrobno opredeljujejo kot obmorski turizem, planinski, zdraviliški, nedeljski, vikendski, zimski, poletni, kmečki, po vzoru severnih sosedov pa so pričeli že krepko razmišljati tudi o tako imenovanem vinskem turizmu in so tudi že nekaj storili na tem področju.

Gre za vinske ceste. Tako namreč rečejo posebnim, izrazito vinnogradničkim področjem. V takih pokrajinah v Nemčiji in Avstriji so od vasi do vasi, od zaselka do zaselka, od gostilne do gostilne ter od kmetije do kmetije speljane poti, ki jim pravijo „vinske ceste“. Že ob vstopu nanje opozarjajo napisne table, da ste na posebnem turističnem ozemlju; hkrati pa zagotovo, da boste vzdolž te ceste enako dobro, prijazno in poceni postreženi na sleherni domačiji, v sleherni gostilni.

Na Slovenskem so se odločili za vinsko-turistične poti, se pravi, da so delno prevzeli izrazoslovje po sosedih, ki jim je tovrstni turizem že večdesetletna tradicija. Zakaj samo delno? Ker ne bi radi, kakor je v navadi v dolini Rena ali na avstrijskem Štajerskem, da bi goste vabili zgolj z vinom, marveč hočejo ponudbo obogatiti.

Najmočnejši je na tovrstnem turističnem področju slovenski severovzhod. Na letališču v Mariboru se je porodila ideja, da bi vinsko potovanje po gostoljubni in vinorodni štajerski deželici popestrili in popelemenitili. Po zamisli direktorja mariborskega letališča Janeza Jermana je tako nastala prva vinska pot, ki se imenuje turistična pot št. 1 V GORICE; v nastajanju pa je še sedemnajst podobnih variant.

Turistično-vinska pot V GORICE se prične pri izstopu iz letala v Slivnici pri Mariboru. (seveda lahko tudi v mestu samem), lahko pa se prične tudi v Ormožu in pelje potem skozi vse kraje, ki sodijo nanjo.

„Ne gre zgolj za vino,“ pravi „oče“ te zamisli Janez Jerman, „gre predvsem za spoznavanje pokrajine, njenih kulturnozgodovinskih posebnosti in spomenikov, za spoznavanje ljudi na tem področju, ljudskih jedi, za stike s kmeti, s ljudskimi obrtniki, ki jih je čedalje manj in so vedno bolj dragoceni...“

Pokrajina med kraji, ki ležijo ob poti, je izredno slikovita in pestra z menjajočimi se kulturami, kar je tipično za ta predel in je nedvomno prav posebno doživetje za slehernega turista.

PTUJ sodi k tej poti, zanj pa že vemo, da ima znamenite kulturnozgodovinske spomenike, bogate muzejske zbirke. Ob znamenitem gradu, ki domuje na hribu nad mestom, je tudi vinski muzej, ki ob ogledu vključuje pokušnjo vin, prikazuje pa — zelo izčrpno — razvoj vinogradništva in vinarstva skozi dva tisoč let na tem področju.

Potem bo „turističnovinski“ gost videl Ptujsko goro z znamenito gotško cerkvijo iz XV. stoletja, grad Borl, ki ima tudi bazen za ogrevano vodo, povzpel se bo lahko na 412 metrov visok Vrbanjšek in se podal na Švabovo, kjer so vse možnosti za krasen piknik in individualno peko mesnih dobrot.

Pot pelje dalje v ORMOŽ, kjer je sodobno zgrajena vinska klet, v kateri je bilo doslej že mnogo prav prijetnih pokušin. V novem ormoškem hotelu s 60 posteljami je moč udobno prespati, zvečer obiskati avtomatsko kegljišče, v kletnih prostorih, kjer je 60 stolov, pa poskusiti vsa vina, ki jih na tem področju štejejo za najmenitnejša.

Pa smo že v Mihalovcih, ob poti, ki se vzpenja na Jeruzalem, in kjer so hiše kmetovalcev, ki se že ukvarjajo s kmečkim turizmom, kar pomeni, da gostu postrežejo z mesom iz „tünke“ in kakovostnimi vini iz

svojih vinogradov. JERUZALEM je naselje, ki je raztreseno po obronkih vinorodnih Slovenskih goric s prelepim razgledom na okoliške griče. Gostu bodo tu postregli s toplimi jedmi, v klasični vinski kleti mu bodo v kupico natočili čistega vinca, na širnih travnikih bo lahko uresničil željo po prijetnem pikniku. ŽELEZNE DVERI z lepo klasično

Jeruzalem v Slovenskih gorah

klečjo so naslednja postaja; od tod pelje pot v LJUTOMER, ki je znan po odličnem vinu in stoletni tradiciji v konjskem športu. Ko se bo gost v tem kraju naveličal pokušin izbranih vin, se bo lahko po csti, ki vijuga po gričih med vinogradi, z zgovornimi klopotci seveda, odpravil v bližnje Banovce, kjer je termalno kopalnišče, pa k Blagaškemu jezeru, ki je radodarno z ribami, prelepo naravo in pomirjajočo tišino.

Radencev brčkone ni potrebno še posebej predstavljati, sodijo pa prav tako v turistično-vinsko pot. Če se odločimo za bivanje v njih vsaj za tri tedne, ulegnemo krepko shujšati, sicer pa nam bodo tamkajšnji zdravniki-specialisti svetovali, kako je prav živeti zdravo in se varovati „atentatov na telo“. V bližini Radencev je Kapela, kraj s prelepim razgledom na Pomurje in okoliške vinograde in z nekaj prijetnimi gostišči, predvsem pa z veliko vinsko kletjo. Nekaj kilometrov

od Radencev je Gornja Radgona. Znana je zavoljo baročnega gradu, je izhodišče za izlete k Negovskemu in Blaguškemu jezeru. V njej bo v kratkem urejena klet, namenjena pokušini šampanjcev, a tudi sicer je v že obstoječih kletih moč poskusiti izbrana vina, ki so doma na tem koncu slovenske domačine.

Če smo se odločili za turistično-vinsko pot št. 1, bo prav, da obiščemo še Janžev vrh s klasično kletjo (v bližini so ustrezna prizorišča za piknike), nadejaje Gradišče v Slovenskih goricah, kjer je sicer krasen razgled na okoliške kraje, a gostinstvo še šepa. In Lenart, tudi v Slovenskih goricah, sodi na seznam te poti, tisti Lenart, ki ima v svoji bližini več jezer s krapci in tudi prelepimi belimi lokvanji. Pa Koreno bo prav obiskati, ker leži na hribu, s katerega je prelep razgled na Dravsko polje — potem pa smo že v Mariboru, ki velja za nekakšen zaključek vinsko-turistične poti št. 1.

V celoti lje na slovenskem severovzhodu načrtovanih osemnajst turistično-vinskih poti. Pot št. 2 pelje čez Kozjansko v Kumrovec, vključuje obisk atomskih toplic v Podčetrku in bo, ko bo dokončana, štela 120 kilometrov. Predvidena trasa bo peljala tudi v Olimje (najstarejša slovenska lekarna), Vir-

cesto štejejo na Slovenskem briško, ki se vije od Gonjačev, prek Kojškega, Cerovega, se spusti v Vipolže in se potem spet dvigne do Medane in Dobrovske ter obstane v Nebnem. Na cesti je vina dovolj na voljo, vsega drugega pa še vedno nič. Briči se, tako pravijo, težko ločujejo od tradicije in le stežka ponujajo številnejših gostom izdelke svojih rok.

Nekam gostoljubnejši so Kraševci. Njihovo vinsko cesto so odprili 9. septembra, ko so v Dutovljah obhajali vsakoletni praznik pršuta in terana, potem pa so se domenili z nekaterimi družbenimi in zasebnimi gostišči, da bodo vinski tradicijo poskusili prodati gostom — v kozarcu čistega terana in gostega merlota. V Šmarju pri Sežani ponudijo lačnemu gostu njake, jalo, pašto in mineštro, za žejo pa seveda teran, a tudi druga slovenska vina. V tomčjski gostilni postrežejo s hrhovimi svaljki, v Križu s kraško ploščo, v Štanjelu z domačo klobaso, v Dutovljah pa imajo razen jote tudi jabolčni zavitek. Kakovostno in najpopolnejšo ponudbo posreduje Tavčarjeva Albina v Dutovljah. Od lanskega septembra, ko visi nad njeno gostilno izvesek z grozdom in trnim listom, ki ponazarjata simboliko kraške vinske ceste, je v hiši na voljo ob njokih, pršutu, pašti in mineštri še nekaj okusnih jedi; tudi zrezki so seveda vmes. Za žejo in dobrovoljnost pa točijo predvsem domač teran, potem pa še merlot in tudi briško rebulo. In zagotavljajo, da zmorejo brez večjih težav postreči s hrano tudi več desetina gostov.

O vinski cesti razmišljajo tudi okrog Mokronoga, Šentruperta, Mire. Vinska cesta naj bi se vila tudi od Homa do Tržiča, pa čez Malkovec in Debenec h Gradišče. Na Bizeljskem razmišljajo, ali bi 17 kilometrov dolgo pot od Bizeljskega prek Pišec in Sromelj do Gornje Pohance, pa od Zdol čez Krško, Veliki tm, Rako, Bučko, Malkovec in Tržišče do Trebnjega šteli za svojo vinsko cesto. Pa še za cvičkovo veselo pot naj bi šlo, od Mokric proti Cimiku, Cerini, Piroškemu vrhu in Gadovi peči.

Pa v Beli krajini razmišljajo, kako bi svojo žametno črmino ponudili gostom na kar najmanj običajen način. Tamkajšnji vinogradniki razmišljajo tudi o dveh smereh vinske poti: od Jugorij, Štekrljeva do Črešnjevca in Semiča, Gradaca in Metlike gre pot, pa po novi Partizanski magistrali mimo Dolenjskih toplic in Črmošnjic.

Bodočnost slovenskih vinskih cest naj bi bila v večjem številu kmečkih domačij, ki so pripravljene ukvarjati se s turizmom. Storit pa bo treba mnogo več kot doslej tudi za propagando in organizacijo — s prospekti krajev in jedil približati deželo ponudnikom, ki bi se radi uvrstili med odjemalce najkakovostnejših vin, ki rastejo na Slovenskem; razširili izbor jedi, ki so doma na posameznih koncih Slovenije. Skratka: določene slovenske predele še posebej ovrednotiti in jim pripisati dodatne turistične naloge.

(Po Rodni grudi)

AVSTRIJA 1

PETEK, 28. 9.: 9.30 Ruščina — 10.00 Obisk razstave — 10.30 Seniorski klub — 11.00 Veliki diktator — 17.30 Slike naše Zemlje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppet-show — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick: Tretja žrtve — 21.25 Konec izoblija — 22.10 Šport — 22.20 Mož v najboljših letih.

SOBOTA, 29. 9.: 15.20 Palast hotel, film — 17.00 Risanka — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.25 Dober večer v soboto zeli Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.55 Šport — 22.20 Morilsko, film — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 30. 9.: 15.00 Na rivieri — 16.30 Pogled za kulise risanke „Cebelica Majja“ — 16.55 Deželnozbornske volitve na Tirolskem — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Seniorski klub — 18.30 Obisk v Benetkah — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Šport — 20.15 Doma v tujini — 21.55 Poročila — 22.00 Šport.

PONEDELJEK, 1. 10.: 9.00 Živali v stanovanju — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Palast-hotel — 17.25 Fotografija — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Da konca sveta — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Šport — 21.00 Charlijevi angeli — 21.45 Poročila.

TOREK, 2. 10.: 9.00 Živali na kmetiji — 9.30 Angleščina — 10.00 Steklo — 10.30 Na rivieri — 17.25 Tudi zabava mora biti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Jane — 21.35 Dobri vtis — 22.05 Poročila.

ČETRTEK, 4. 10.: 9.00 V živalskem vrtu — 9.30 Francoščina — 10.00 Podoba stoletij — 10.30 Freddy, kitara in morje — 17.25 Pan Tau — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljubiteljsko kuhanje — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 18.54 Modna revija — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Tiralica za znanim pisateljem — 20.15 Dali, dali — 21.45 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 28. 9.: 18.30 Portret madžarske filmske režiserke — 19.30 Za prijatelja filma — 20.15 Sadobna znanost — 21.25 Predstava odličnikov — 22.10 Čas v sliki — 22.45 Mednarodna predstava.

SOBOTA, 29. 9.: 16.45 Kdo bo koga požrl, kabaret — 19.05 Karlek na strehi — 19.30 The Munsters — 19.55 Galerija — 20.15 Napačna utež — 22.35 Zabavna oddaja.

NEDELJA, 30. 9.: 11.15 Stereo-koncert — 16.10 Tirolska pihalna godba — 16.55 Deželnozbornske volitve na Tirolskem — 17.05 Dežela in ljudje — 17.30 Kultura v Avstriji — 19.00 Folklor iz Evrope, Azije in Afrike — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Klavirski humoristi — 21.30 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 1. 10.: 18.00 Angleščina — 18.30 Tombaroliji, italijanski roparji grobišč — 20.00 Doktor in ljube živali — 20.50 Zabava z glasbo — 21.35 Čas v sliki — 22.05 Marija n Julija.

TOREK, 2. 10.: 18.00 Italijanščina — 18.30 Novo iz znanosti — 19.30 Živalski raji — 20.00 Teden ljudske igre — 21.50 Čas v sliki — 22.25 Klub 2.

SREDA, 3. 10.: 18.00 Francoščina — 18.30 Pregled — 19.00 Šola imenovana življenjsko veselje — 19.30 The Munsters — 20.45 Z dežnikom, očarljivostjo in melano — 21.30 Čas v sliki.

ČETRTEK, 4. 10.: 18.00 Ruščina — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Pavel in Virginija — 20.00 V vašem interesu — 21.30 Čas v sliki — 22.05 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 28. 9.: 8.55 TV v šoli — 15.25 Raznašalci časopisov — 15.55 Sredozemske igre — 18.30 Risanka — 18.35 Obzornik — 18.45 Sadobna medicina — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Zabava vas Zdravko Čalič — 20.55 Charlijevi angeli — 21.45 Dnevnik — 22.00 La Choca, mehiški film.

SOBOTA, 29. 9.: 8.00 Poročila — 8.05 Patepuh in nočna lučka — 8.20 Mala čebelica — 8.35 Nadobudneži — 9.05 Pisani svet — 9.40 A. Tolstoj: Trnava pot — 10.50 Sredozemske igre — 15.05 Poročila — 15.10 Napis po židovih, albanski mladinski film — 16.45 Naš kraj — 16.55 Sredozemske igre — 20.30 Dnevnik — 21.00 L. N. Tolstoj: Ana Karenina — 21.55 Kako se oblačimo — 22.00 Dnevnik — 22.15 Vodič za poročene moške, ameriški film — 23.45 Kažipot.

NEDELJA, 30. 9.: 8.15 Poročila — 8.20 Za nedeljsko dobro jutro — 8.55 Kažipot — 9.15 Ipvaci — 10.25 Sezamova ulica — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik

(Nadaljevanje na 8. strani)

ŠPORTNI VESTNIK

Žrelec - SAK 0:0

Igralci SAK so se zavedali, da ta tekma nikakor ne bo lahka, zato so kar od začetka naprej igrali zelo borbena in tudi v veliko koncentracijo, predvsem v obrambi. Sigurno tudi zaradi tega, ker tokrat v голу ni stal Dodič temveč Malle, ki je svojo nalogo odlično opravil. Igro je obiskalo skoraj tisoč ljudi, od katerih je velik del močno podprl naše nogometfaše. Čeprav je obramba nasprotnika dopustila le malo možnosti za zadetek je našim napadalcem večkrat uspelo predreti zid nasprotnega moštva, odločilni gol, ki je že večkrat visel v zraku, pa le ni padel. Svoj najboljši čas je imel SAK v prvem polčasu in ravno v tej fazi sta naša Polanšek kot tudi Hobel Martin večkrat možnosti za zadetek, ki jih pa nista znala izrabiti. Toda ravno s tem, da so igrali naši

zelo ofenzivno je nasprotnik večkrat prišel s hitrim konterjem neposredno pred gol SAK-a. Najboljša igralca sta bila Woschitz, ki je dal vsem izvrsten zgled borbenosti ter Jakopič, ki je kljub temu da je igral desnega branilca, bil glavni organizator vseh naših napadov. Proti koncu igre so igralci Žrelca povzročili nekaj nešportnih scen (Pandel je poškodovan na nogi), toda kljub temu je imel sodnik dober pregled in odločno ukrepal. V 60. minuti je prišel za poškodovanega Goleca Sommeregger, v 80. minuti pa namesto Velika Hobel II, oba se pa nista mogla več integrirati v igro svojega moštva.

Vsekakor pa je ta remi, ki so ga dosegli naši atleti proti odličnemu moštvu iz Žrelca, lep dosežek. Čeprav ima SAK za eno igro manj je na tretjem mestu lestvice.

Nogomet

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB vabi na prvenstveno tekmo, ki bo v nedeljo, dne 30. septembra 1979 na Koschatovem igrišču v Celovcu.

SAK - Vetrinj

ob 16.00 uri

SAK pod 23 — Vetrinj pod 23

ob 14.00 uri

V SOBOTO 29. SEPT. 1979: SAK ML. — POLIZEI ML. OB 14. URI.

Navijači pridite v čim večjem številu na omenjene tekme.

ZRELEC POD 23 — SAK POD 23 6:2 [2:1]

Po dobrem začetku našega mladega moštva in izredno lepih akcijah je do prvega polčasa vseeno vodil nasprotnik z 2:1.

V drugem polčasu pa je prišlo do izrednih nešportnosti, ki z nogometom prav nič nimajo opravka, do katerih pa je prišlo tudi zaradi izredno slabega sodnika — slab

za obe moštvi. Zadnjih 30 minut je naše moštvo igralo le še z desetimi igralci in dobilo še štiri gole (Malle namreč zaradi atakiranja gledalcev ni več mogel nazaj na igrišče).

Najboljši igralci so bili Perč, Grilc in Kupper, ki so dobro organizirali sredino.

ZRELEC MLADINA — SAK MLADINA 0:1

2. razred; skupina E

Vzhodna spodnja liga:

1. Wolfsberg	7	5	2	0	16:5	12
2. Breže	7	4	1	2	19:14	9
3. SAK	6	3	2	1	11:7	8
4. Žrelec	7	2	4	1	12:9	8
5. Kotmara vas	7	3	2	2	8:6	8
6. Grabštanj	6	3	1	2	14:13	7

Bilčovs — HSV Celovec	5:1	(4:1)
Sele — Pokrče	8:0	

1. Sele	5	4	1	0	21:3	9
2. Galicija	5	3	2	0	13:4	8
3. Kriva Vrba	6	2	4	0	9:4	8
4. Donau	6	3	1	2	17:11	7
5. Trdnja vas	5	3	1	1	16:10	7
6. Bilčovs	6	3	1	2	12:10	7

Prikrojen stari program

Po načelni izjavi in gospodarskem programu je KEL prejšnji teden predstavila javnosti tudi svoj celotni volilni program, ki pa se le malenkostno razlikuje od njenega programa iz leta 1975. Nov je uvod, sicer pa so le nekatere pasaje prilagojene današnjim spremenjenim okoliščinam, v čemer vodilni kandidat Smolle vidi „dokaz dolgoročne usmerjenosti“ pred štirimi leti sprejetega programa. 28 strani obsegajoči program vsebuje stališča do gospodarstva in vprašanj delovnega človeka, do šolske in predšolske vzgoje, do sredstev javnega obveščanja itd.

Javnosti so predstavili tudi akcijo „kritični Avstrijci podpirajo KEL“, za katero so imeli do tiskovne konference zbranih okoli sto podpisov nemškogovorečih Avstrijcev, med njimi nekaj igralcev, visokošolskih učiteljev in drugih.

Zanimanje novinarjev pa je veljalo stališču KEL do bombnega atentata

ta v Velikovcu. K temu vprašanju je zavzel za KEL stališče dr. Robert Saxer, ki je nakazal mehanizme koroškega oz. avstrijskega javnega obveščanja, ki si zna spet in spet skonstruirati teroiste in kljub temu, da še noben koroški Slovenec ni bil zasačen v zvezi z bombnimi atentati, že v naprej „vedo“, da so v ozadju „določeni slovenski krogi“.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli in društvene folklorne skupine vabijo na

FOLKLORNI PLES

v soboto 20. oktobra 1979 ob 20. uri v hotelu Obir v Železni Kapli.

Za ples bo igral ansambel

Fantje izpod Obirja

Na sporedu bodo tudi folklorni nastopi, bogat srečolov in tudi za dobro jedačo in pijačo je poskrbljeno.

Ljubitelji vesele družabnosti prisrčno vabljeno!

O d b o r

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

— 20.00 Veter in hrast — 21.00 Dve bitki za en prekop — 21.50 Dnevnik — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 1. 10.: 8.55 V šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Vrtec na obisku — 17.40 Botanik — 18.00 Paradoks o igralcu — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Drama — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Mozaik kratkega filma — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 2. 10.: 9.15 V šoli — 17.30 Poročila — 17.35 Vokalni kvintet Gorenjci — 18.05 Festival otroka v šibeniku — 18.35 Obzornik — 18.45 Čas, ki živi — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Aktualna oddaja — 20.50 H. Sienkiewicz: Rodbina Pofaničevih — 22.15 Glasba starega Jadrana — 22.45 Dnevnik.

SREDA, 3. 10.: 9.30 V šoli — 17.35 Poročila — 17.40 Petepuh in načna lučka — 17.55 Potovanje v deželo lutk — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Obzornik — 18.45 APZ „Tone Tomšič“ — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna — 22.10 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 22.45 Informativna oddaja.

SLOVENSKE ODDAJE
RADIA CELOVEC

PETEK, 28. 9.: 14.10 Dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 29. 9.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 30. 9.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 1. 10.: 14.10 Dnevnik — Solisti-pecvi — Pravni nasveti: Dolžnosti in pravice staršev in šolarjev.

TOREK, 2. 10.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Dnevnik — Šport — „Otroci, poslušajte!“

SREDA, 3. 10.: 14.10 Dnevnik — Ljudske pesmi in viže — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 4. 10.: 14.10 Dnevnik — Družinski magazin.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 28. 9.: 4.30 Dobro jutro 4.50 Dnevni koledar — 5.20 Rekreacija — 5.30 Jutrarnja kronika — 6.00 Poročila — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Poročila — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Glasbena pravljica — 8.48 Pojo otroški zbori — 9.00 Poročila — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki — 10.00 Poročila — 12.00 Poročila — 12.10 Z orkestri in solisti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 13.00 Iz naših krajev — 13.50 Človek in zdravje — 14.00 Poročila — 14.05 Orkestrske miniature — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Napotki za turiste — 15.35 Zabavna glasba — 18.00 Od arije do arije — 18.30 S knjižnega trga — 19.00 Večerni radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Minute z ansablom Dobri znanci — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo — 21.00 Poročila — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Poročila — 22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Prostor za reprize — 24.00 Poročila.

SOBOTA, 29. 9.: 4.30 Dobro jutro! — 4.50 Dnevni koledar — 5.30 Jutrarnja kronika — 6.20 Rekreacija — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.00 Poročila — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Poročila — 8.08 Pionirski tednik — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki — 10.00 Poročila — 10.05 Sobotna matineja — 11.05 Zapojmo pesem — 11.20 Svetovna reportaža — 11.40 Domače viže — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napravi — 13.00 Iz naših krajev — 14.00 Poročila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 17.00 Poročila — 17.05 Kulturna panorama — 18.30 Glasbena mladina Slovenije — 19.00 Večerni radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Minute z ansablom Slovenija — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 22.00 Poročila — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Igramo in pojemo — 24.00 Poročila.

NEDELJA, 30. 9.: 4.30 Dobro jutro! — 6.00 Dnevni koledar — 6.15 Danes je nedelja — 7.00 Jutrarnja kronika — 8.00 Poročila — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.45 Skladbe za mladino — 9.00 Poročila — 9.05 Še pomnite, tovariši! — 10.05 Panorama lahke glasbe — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.10 Voščila — 12.00 Poročila — 13.20 Za kmetijske proizvajalce — 13.50 Pihalne godbe — 14.00 Poročila — 14.05 Humoreska tedna — 14.25 S popevkami po Jugoslaviji — 15.00 Poročila — 15.10 Listi iz notesa — 15.30 Nedeljska reportaža — 15.55 Pri nas doma — 16.20 Gremo v kino — 17.00 Poročila — 17.05 Popularne melodije — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.00 Poročila — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.10 Mozaik melodij in plesnih ritmov — 24.00 Poročila.

PONEDELJEK, 1. 10.: 4.30 Dobro jutro — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.00 Poročila — 7.20 Rekreacija — 8.00 Poročila — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.25 Ringaraja — 8.40 Izberite pesmico — 9.00 Poročila — 9.05 Z radiom na poti — 9.45 Turistični napotki — 10.00 Poročila — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Veliki revijski orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti: Vrt v oktobru — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 13.00 Iz naših krajev — 14.00 Poročila — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 18.00 Naša glasbena izročila

— 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Minute z ansablom Mihe Dovžana — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Novi posnetki Komornega orkestra RTV Ljubljana — 21.05 Glasba velikani — 22.00 Poročila — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.10 Za ljubitelje jazz — 24.00 Poročila.

TOREK, 2. 10.: 4.30 Dobro jutro — 5.20 Rekreacija — 5.30 Jutrarnja kronika — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Poročila — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Iz glasbenih šol — 9.00 Poročila — 9.05 Z radiom na poti — 9.45 Turistični napotki — 11.00 Poročila — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Danes smo izbrali — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Po domače — 14.00 Poročila — 14.05 V korak z mladimi — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 18.00 Skladbe Davorina Jenka — 18.35 Zborovska glasba v prostoru in času — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Minute z ansablom Slavka Žnidaršiča — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi —

21.00 Poročila — 21.05 Radijska igra — 22.20 Plesni orkester RTV Ljubljana — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 S popevkami po Jugoslaviji — 24.00 Poročila.

SREDA, 3. 10.: Dobro jutro — 5.30 Jutrarnja kronika — 6.20 Rekreacija — 6.50 Dobro jutro, otroci! — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Poročila — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.05 Z radiom na poti — 9.45 Turistični napotki — 11.00 Poročila — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Veliki zabavni orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Ob izvrih ljudske glasbene umetnosti — 13.00 Iz naših krajev — 14.00 Poročila — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 18.00 Škallica z godbo — 18.15 Naš gost — 18.30 Kaj radi poslušajo — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci! — 19.45 Minute z Alpskim kvintetom — 20.00 Koncert za besedo — 21.00 Poročila — 21.05 Iz opere „Vrtnarica iz Ijubezni“ — 22.00 Poročila — 22.20 Revija slovenskih pevcev zabavne glasbe — 23.10 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila

„Zlata mešanica“

za pogon avtomobilov

V Grčiji bodo tudi letos, kakor ocenjujejo vladne ustanove, dali okrog milijardo dolarjev več, kot so načrtovali, za nabavo nafte, kar bo gotovo vplivalo na proračun in življenjsko raven prebivalcev. Vlada je vložila že veliko sredstev v raziskovanja, da bi zagotovila čimmanjši uvoz nafte.

Grško ministrstvo za industrijo in energijo je že objavilo prve rezultate raziskovanj, ki napovedujejo pomembne prihranke pri nafti. Skupina kemikov in strokovnjakov za nafto je namreč odkrila novo sestavo tekočega goriva, ki se je pokazalo primerno za pogon mernih vozil. Gre za mešanico čistega rafiniranega alkohola in nafte v razmerju 5:95, za proizvodnjo bencina super ali 9:91 za proizvodnjo navadnega bencina.

Po mnenju strokovnjakov lahko Grčija proizvede na leto okrog 50 tisoč ton dehidriranega alkohola, ki je primeren za pridobivanje „zlate mešanice“ tekočega goriva. To količino bi lahko kot stranski produkt zagotovili v tovarnah sladkorja v Plateusu. Računajo, da bi z mešanico s 50.000 tonami alkohola prihranili okrog 3,4 odstotka nafte ali 295 dolarjev pri toni tekočega goriva.

Tovarne sladkorja bi lahko v 120 delovnih dneh iz 210.000 ton melase pridelale 50.000 ton dehidriranega alkohola.

Prve preskušnje vožnje — izbrali so 15 različnih vozil, ki so „pila“ novo mešanico — so pokazale povsem zadovoljive rezultate.

V Grčiji upajo, da bo mešanica alkohola in nafte kmalu na tržišču. To bo tudi prvi korak k resnejšemu prihranku petroleja, saj je pomanj-

kanje in podražitev povzročilo sedanjo krizo.

Najpomembnejše pri novi mešanici je, da proizvodnja „brezvodnega alkohola“ ni omejena kot pri nafti, ki ji „bije zadnja ura“ v vseh svetovnih nahačališčih. Za proizvodnjo nove mešanice bi bilo potrebno le preurediti naprave v tovarnah sladkorja, ki bi tako lahko proizvedle neomejene količine alkohola. Mešanica alkohola in nafte pa bi gotovo tudi manj onesnaževala človekovo okolje.

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku vabi na veseloigro v treh dejanjih

NAVADEN ČLOVEK

v soboto 6. oktobra 1979 ob 20. uri v gostilni Sereinig v Podnu.

Nastopajo domači igralci.

Prisrčno vabljeno!

Sejem ovčerejcev

Ovčerejska zveza za Koroško prireja v sredo 3. oktobra v Spittal ob Dravi (Agrosserta, Koschatstraže) svoj letošnji sejem plemenskih živali. Na sejem bodo postavili več kot 100 plemenskih ovnov in okrog 50 ženskih plemenskih živali. Klasificiranje se prične ob 7.30 uri, dražba pa ob 11. uri.

Pri nakupu plemenskih ovnov, ki bodo kupljeni na dražbi v Spittal, opozarja kmetijska zbornica na možnost posebnega prispevka iz deželnih sredstev, ki znaša 400 do 600 šillingov za žival.

OKTOBRSKITABOR

Zbirka za
Oktobrski tabor

13. oktobra bo v Celovcu Oktobrski tabor. V času 10.-oktobrskih nemškogovorečih proslav bodo tudi letos znane osebnosti iz avstrijskega nemškogovorečega demokratskega tabora skupaj s koroškimi Slovenci nastopili in svoje prispevali za ustvaritev demokratskega javnega mnenja, ki je v prid manjšinam in zavrača nacionalizem in potvarjanja zgodovine. V okviru tabora bo sodelovala tudi znana skupina „Schmetterlinge“. Čeprav so se vsi sodelujoči odpovedali honorarju, je prireditelj povezan z velikimi stroški (propaganda, vozni stroški itd.).

Zato pozivamo vse rojake, da po svojih možnostih finančno podprejo organizatorje Oktobrškega tabora, s tem da nakažejo svoj prispevek na konto štev. 3047

pri celovški Posojilnici.

Dolgo so se organizatorji Oktobrškega tabora morali truditi, da so končno dobili kraj, kjer se bo odvijala celotna prireditev. Delavska zbornica je odpovedala deloma iz organizacijskih razlogov (vsi nastavljeni so na kolektivnem dopustu) deloma pa iz verjetno drugih pomislekov. Na kraju kjer je vsako leto lesni sejem iz očitno političnih vzrokov (deloma so se namreč „izgovarjali“ na velikovški bombni atentat) pa ni bilo mogoče dobiti ne dvorane, ne kraja, kjer se bi postavil šotor.

Verjetno pa bo Oktobrski tabor

13. 10. v celovškem
„Europaparku“
v šotoru

Pišemo „verjetno“, ker je sicer že vse domnjeno, komisija si je tudi že ogledala kraj, toda od uradnih krogov na Koroškem lahko tudi še v zadnjem trenutku doživijo kako presenečenje.